

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

DÅ · LAMPAN · ÄR · TÄND

SAGOR FÖR VINTERKVÄLLEN
AF
MÄRTA STARNBERG

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 1: 50.

UPPSALA
UNIVERSITETS
BIBLIOTEK

Svenska avd.

Sv.

Barnlitt.

Berätt.

LA CAMPANA DE 1788

DÅ LAMPAN ÄR TÄND

SAGOR FÖR VINTERKVÄLLEN

AF

MÄRTA STARNBERG
(MARGARETA)

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1900.

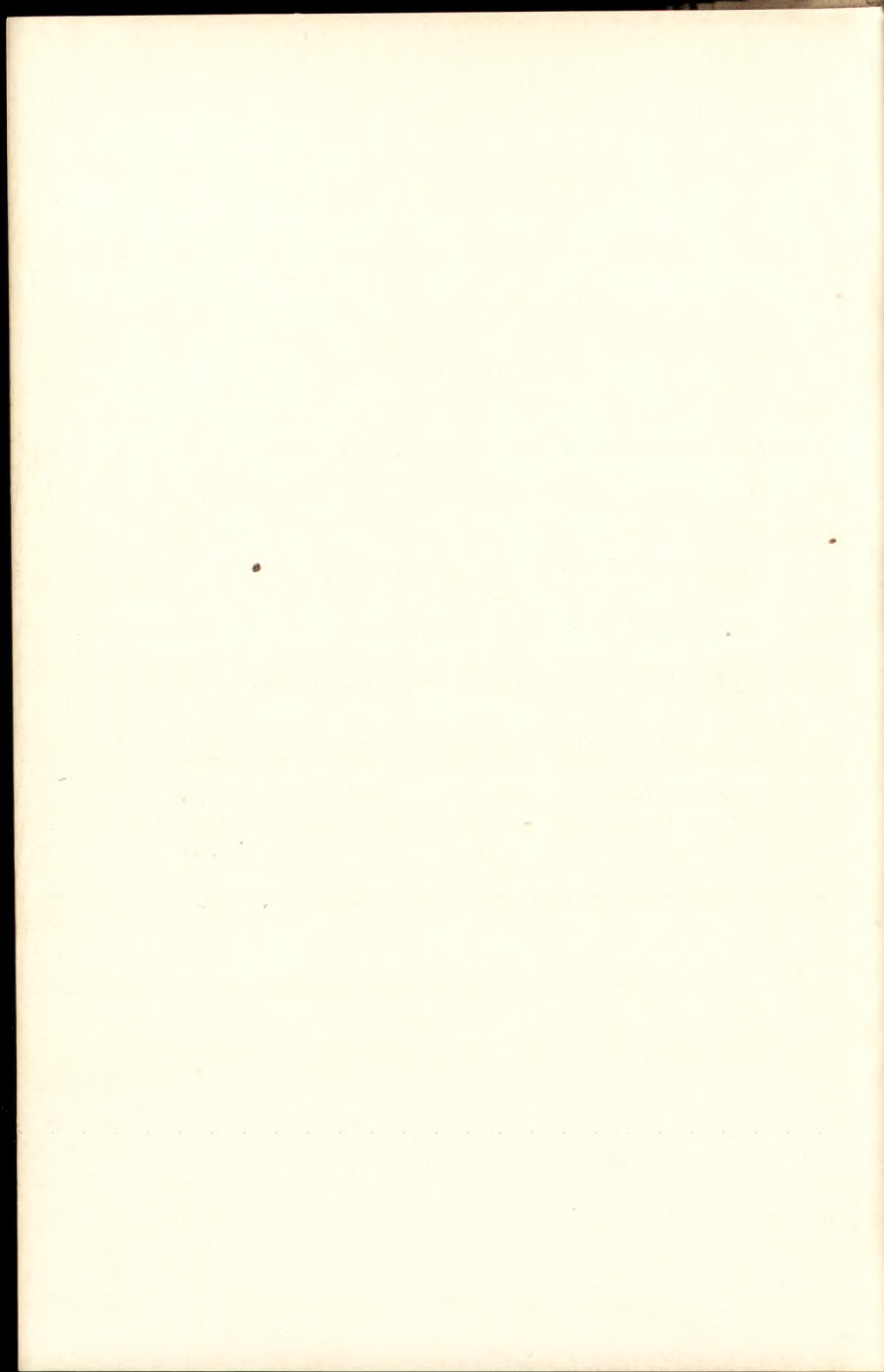

INNEHÅLL.

<i>Lapp-Uno . . . . .</i>	2
<i>Resan till månen . . . . .</i>	25
<i>Puttifnaskus och hans äfventyr . . . . .</i>	41
<i>Hur mickel räf kom att anses för skogens starkaste djur . . . . .</i>	59
<i>Trollets ring . . . . .</i>	79
<i>Pierr och Hurr . . . . .</i>	101

Lapp-Uno.

DET var för länge, länge sedan, långt före din och min tid, ja långt före morfars och mormors fars och mors tid också, som Lapp-Uno lefde. Däruppe i de stora, vida, ödsliga lappbygderna norr om polcirkeln hade den lille Uno för första gången sett dagens ljus och lärt sig sin moders tungomål. Han satt i den varma renskinnspåsen framför elden i fars och mors kåta och jollrade på lapska allt det hans lilla hjärta var fullt af. Han lärde sig förstå, att han var en liten lappunge, att den höga norden var hans hembygd och att de höga, blånande fjällen med all deras härlighet voro till för honom. Å ja, hans mor lärde honom också i den stjärnklara, bistra

vinterkvällen, då norrskenet flammade i rött och i guld, att den strålande himmelen däruppe högt öfver alla fjäll också var hans. En gång, då hans dagar glidit förbi och hans krafter blifvit utnötta, skulle han få stiga högre än alla fjäll, stiga upp till Guds stjärnljusa himmel.

Å, det var mycket det där! Han var född till stor rikedom och mycken härlighet.

Det var lustigt att lefva. Lustigt när far och drängen togo ner kåtan, och man motade den stora renhjorden framför sig uppåt fjället och bosatte sig på en annan plats, där man såg nya fjäll, nya skogar och nya sjöar. Det var lustigt att vandra omkring däruppe bland de nya videbuskarna och i de nya snåren och trampa på de stora mattorna af renmossa. Allt hvad fjället närde vid sin barm, de stora träden och de små, buskar, örter och blommor voro intet mot den grå renmossan, lapparnas guld. Det var lustigt vid dagens början, när den långa tråden omkring renflocken löstes upp och renarna stormade ut öfver fjället, eller i kvällen, då de skulle motas hem igen och föras in under tråden. Det var lustigt i den ljusa sommardagen, som inte hade någon natt, och i den mörka vinternatten, som inte hade någon dag. Det var lustigt omkring den flammande elden därinne i kåtan, då mörkret

låg tjockt som en fäll där utanför och stormen riste och hven och snön hopade sig till små fjäll här och där. Då kommo sagorna fram: underliga sägner från skog och sjö och lustiga äfventyr ur lapparnas lif. Då var det muntert omkring elden, och köttet kokade i grytan, och barnafantasien blandade saga och verklighet samman i ett underbart virrvarr. Det var också lustigt att krypa in i sin renskinnspåse, när elden slocknade och ögat blef trött och man fick somna in med hufvudet på mors arm, medan stjärnorna tittade in genom rökfånget i kåtans tak.

När Uno var sju år gammal, fick han sin första ren. Det var en liten grå byting, som inte hade några horn ännu och som inte ens drömde om, att man måste hafva horn i sin panna för att kunna lefva sitt lif. Han var hög på benen, högre till och med än Uno, fastän han endast var några dagar gammal, och han såg med sina stora ögon undrande på sin herre. Kanske undrade han öfver, hvarför Uno ej vuxit mer under sju långa år. Han kunde ju inte veta, att det är med människorna som med björken. Här nere i dalen blir hon hög och stor, men däruppe på fjället blir hon liten som en dvärg.

Nu blef det lustigt i skog och mark, nu hade Uno en lekkamrat, och nu växte de i kapp där-

uppe bland fjällen, lappen och renen. Uno kallade sin ren Ante, och de voro de bästa vänner i världen. Innan Uno visste ordet af, tittade ett par små horn fram i Antes panna. Då slog Uno en töm om de små hornen, och så bar det i väg. Men det var då ingen möjlighet för Uno att kunna följa Ante. Han måste bli efter, medan Ante rusade framåt i yrande fröjd med tömmarna om sina horn.

»Jag skall hjälpa dig, så att du kan följa honom,» sade Unos far, då han en dag åsåg deras färd, »men då måste du vänta, tills snön kommer.»

Och när snön kom, slog Unos far ihop ett par bräder till en liten akja, och så fästes den vid Ante, och Uno satte sig däri, och nu kunde han följa med.

Å, så det gick!

Men hålla sig fast i akjan måste han, och det med alla sina krafter, ty än slank den hit, och än slank den dit, och ibland gjorde den helt om också.

Ante var en äfventyrlig fyr, må du tro. Där ingen väg var, där skulle han fram, och så bar det af utför klyftorna och genom snären, så att vinden hven om dem, och vargen och den gamle

storätaren filfrasen måste vika undan, skrämnda af den hiskliga farten.

»Det är lustigt att lefva, då man är lapp och då man har en ren och en akja,» tänkte Uno.

En morgon då Uno vaknade — han hade nu fyllt sitt nionde år, men du må inte tro, att han var något stor för det — kom hans far in i kåtan och berättade, att en af renarna blifvit bortstulen under natten. Han hade själf räknat dem på kvällen och visste, att de voro hundra, men nu på morgonen, då han löste tråden för att föra dem till betet, voro de endast nittionio. Det gällde att vaka nästa natt, så att man inte förlorade fler renar. Uno fröjdades öfver, att det inte var Ante, som blifvit bortstulen.

På kvällen, när renarna fördes innanför tråden, räknades de noga, och man fann, att alla nittionio voro där. Lappgubben och hans dräng vakade hela natten utanför kåtan. Allt var stilla och tyst. Ingen syntes till. Den stora renfloeken låg försänkt i sömn, och norrskensflammorna upplyste hela landskapet, färgande snön röd som blod.

Men på morgonen, då renarna räknades, voro de endast nittioåtta. Unos far kunde inte förklara slikt. Han hade ju haft sina ögon öppna hela natten och vakat därute, och han visste, att ingen varit där. Hur kunde det hänga ihop?

Nästa kväll voro alla med om räkningen af renarna, gubben och gumman och drängen och Uno också, och alla sågo, att de voro nittioåtta. Två och två af djuren fördes innanför tråden på samma gång, tills alla nittioåtta voro där. Uno bad om, att han skulle få vara med och vaka den natten, men det fick han inte; far och mor visste, att han inte var vuxen en natt utan sömn ännu. Det var för Antes skull, som Uno ville vaka vinternatten lång. Hans hjärta bäfvade vid tanken på, att Ante kunde vara borta, då han vaknade på morgonen.

Den natten låg Uno ensam i kåtan och sof. Modern gick ut och in för att hjälpa till att vakta också hon. Man hade gjort en stor eld i närheten af tråden, som bildade inhägnad för renarna, för att skrämma bort tjufvarna, och så hade man hundarna med och höll dem vakna hela natten, och hvar halftimme sköt man af ett skott. Natten var bister och kall. Den stora kölden hade lägrat sig med en underlig stillhet öfver nejden. Inte en vindfläkt, inte en rörelse, inte ett ljud af människor eller djur, och röken från elden utanför lappens kåta steg ljudlös och tyst i en rak pelare genom den rena, kalla luften. Lappen och hans dräng höllo utkik öfver den sofvande renfloeken, och hundarna följde dem, spanande, för hvart steg

de togo. Nej, där kom ingen. Hvem skulle också ha vågat sig fram, då elden brann och hundar och människor höllo vakt och skotten smälde hela natten igenom?

Men när morgonen kom, och renfloeken räknades, voro där endast nittiosju renar.

Nu blef det sorg i lappkåtan, ängslande sorg. Hela den stora renskaran, lappens enda rikedom, kunde ju försvinna bit för bit, utan att det stod i mänsklig makt att kvarhålla den.

Uno lade sin arm omkring Antes hals och grät.

Nästa natt vakade ingen hos renarna; det tjänade ju ingenting till, att man vakade. Elden sprakade och brann i den mörka kvällen därinne i lappkåtan, och köttet puttrade och kokade i sin kittel, men intet skratt, ingen munterhet hördes från dem, som sutto omkring elden. Man talade om renarna. Drängen trodde sig nu veta, hvem som tagit dem. Han hade varit med om slikt förut. Det var nog det stora trollet, som höll till någonstans mellan Sylfjällen och Snasahögarna, som varit framme och trollat bort renarna, menade han på. Trollet kunde knipa renar ifrån lapparna midt för näsan på dem, så man såg inte spår efter dem en gång. Det hade trollat bort hela renhjordar på det sättet och försänkt mängen lapp-

familj i fattigdom och nöd, sade drängen. En lappgubbe hade en gång sett trollet, och det var hiskeligt att skåda. Mången lapp hade dragit till fjälls för att döda det, men ingen enda hade kommit åter. En skara på tjugu lappar hade en gång gifvit sig ut på jakt efter trollet, och de hade tagit både kula och knif med sig och pil också, men efter den dagen hade trollet huserat värre än förut, och ingen enda af de tjugu lapparna såg man sedan skymten af.

»Hvar ligga Sylfjällen?» frågade Uno, som suttit tyst och lyssnat till drängens tal.

»Söder härom och väster,» svarade drängen.

Uno satt tyst en stund. Så kom han med en ny fråga.

»Har du varit där?»

»Nej, men jag har varit så långt söderut, att jag sett dem.»

»Hur se de ut?»

»Å, sedda norrifrån äro de blåhvita och dajeliga med toppar spetsiga som sylar.»

»Kan du rita upp dem åt mig?» Uno räckte drängen en bit näfver och ett kol.

»Försöka kan man ju alltid,» svarade drängen. Och så lade han sig på magen och ritade af Syltopparna såsom han mindes dem. Uno tog näfverbiten och gömde den innanför sin blus.

Det hade flugit en tanke genom hans hjärna, ingen visste det, och han behöll tanken för sig själf. Om han skulle taga Ante och resa ned till Sylfjällen och döda trollet, så att far hans kunde få ha sina renar i fred. Det kunde inte taga så lång tid, Ante kunde springa, han, om några dagar skulle han vara åter hos far och mor och trollet dräpt. Då skulle det bli gladt igen i fars och mors kåta och öfver hela lapparnas land.

Han tog reda på sin pukkknif, den måste han hafva med sig, och pilbössan och pilen samt det gröna giftet, som far brukade doppa pilen uti, då han sköt efter vargarna.

När kvällsmaten var äten och aftonbönen läst, gjorde man sig i ordning för natten. Uno kröp ner i sin soffpåse, men han höll sig vaken, han somnade inte. Han låg och väntade på midnatten, då han visste, att alla skulle sofva. Brasan slocknade, och glöden svartnade mer och mer. Genom rökfånget i taket sågo himmelens stjärnor in i kåtan, och Uno tyckte, att de vinkade åt honom, liksom menade de, att det glädde dem, att han villé hjälpa sin far och sitt folk.

Nu var det ändtligen svart på härden, inte ett enda glöd syntes: nu måste det vara midnatt.

Uno lyssnade. Far sof, mor sof, drängen sof. Då kröp han sakta ut ur sin varma påse,

drog lappskorna på och smög sig ut ur kåtan. Därute väckte han Ante, hjälpte honom ut ur inhägnaden och spände honom för sin akja. Då han gick förbi visthusboden, som stod där rest på sina stänger, tog han ett stycke kött och en bit ost och stoppade det innanför sin ludna blus. Så drog han ned mössan öfver öronen, satte skinnhandskarna på samt kastade sig i akjan, för hvilken han spänt Ante, och så bar det i väg i den kalla, mörka natten genom skogen söderut mot Syltopparna till. Nu gällde det att hålla i sig. Ante satte i väg i svindlande fart öfver stenar och tufvor, genom drifvor och snår, så att akjan låg än på den ena sidan och än på den andra och stundom låg den upp och ned. Men stjalpte den om i det ena kröket, så kom den på rätt sida i det andra igen. Inte ett ögonblick hejdades den, framåt gick det, framåt. Det smällde under Antes klöfvar, det gnisslade under akjan, ty det var kallt i natten, och det brakade i buskar och snår, där färden gick fram. Mörkret låg tätt och svart omkring dem, men då och då kom ett flammande sken och upplyste skogen. Ett ögonblick vände Uno sig om för att se, om de röda flammorna stodo högst bakom dem, ty då kunde han veta, att han for söderut, men då hängde det på ett hår, att han blifvit kvar i skogen.

»Jag menar, att du inte är vaken, Ante,» sade han till sin ren. »Du vill väl inte ge dig i väg ensam till Sylfjällen, kan jag tro. Af oss två lär du nog först gå åt inför trollet. Vi behöfva hvarandra, du och jag. Om du hjälper mig dit, skall jag hjälpa dig där.»

Men Ante frös, och han visste bara ett sätt att bli varm, och det var att röra på sig, därför sprang han.

Det var Unos lycka, att Ante ville springa och att han kunde det. Ett doft, brummande ljud skar sig genom mörkret fram till dem. Det ljudet kände de båda igen: det var björnen, som lät höra sig.

»Nu gäller det att komma undan,» ropade Uno till Ante.

Men Ante visste det lika väl som Uno, och han sparade minsann ej på farten. Hur han än sprang för att komma undan, närmade sig dock det brummande lätet. Uno kastade då om tömmen, och så satte Ante i väg rakt åt öster för att undgå nalle. Det lyckades, men en omväg skaffade de sig därigenom. När så intet ljud mer hördes från nalle, styrde de kosan mot söder igen, och när den korta vinterdagen randades, voro de många mil hemifrån.

Uno förstod, att det måste finnas renmossa

under snön, och så stannade han Ante, att han måtte få sig mat och hvila efter den häftiga språngmarschen. Det var i daggryningen. Just som han stannade under ett träd, fick han se ett stort, mörkt föremål uppe i trädets grenar, färdigt att kasta sig ned öfver Ante. Det var den matfriska filfrasen, som aldrig lär känna sig mätt utan vill ha mer mat, än han kan få rum med i sin mage. Uno, som godt hade reda på skogens alla infödingar, begrep, hvem den mörke däruppe var, och så måste hetsjakten börja igen. Just som Ante kastade sig med ett språng åt sidan, föll filfrasen ned, där Ante nyss stått. Inte förrän de tagit ett afstånd mellan sig och den sene, ihärdige filfrasen, vågade de stanna igen. Nu skulle de spisa frukost. Uno skar en bit af köttet, som låg innanför hans blus, och en ostskifva fick tjäna som bröd, det var hans frukost. Ante skrapade bort snön och fann sin frukost därunder: frasig, gröngrå renmossa. När de så hvilat en stund, fortsattes färden. Det var inte bara skog och myrar längre, de kommo nu till afröjda platser, och de fingo syn på nybyggarnas hus. När dagen var som ljusast, kommo de till en sjö. Den måste de öfver. Isen var klar och blå som himmelen. Det gick som en dans att komma öfver det frusna djupet. Uno fick det muntert, akjan hans slant

om benen på Ante, och Unos skratt ekade långt inne bland fjällen. Nu styrde de färden rakt i väster för att sedan följa fjällen söderut. Innan mörkret kom, fick Uno syn på några spetsiga snöfjäll, sköna och däjeliga till form och till färg. Han hejdade Ante, och så tog han fram den lilla näfverbiten, på hvilken drängen tecknat af Syltopparna med ett kol. Ja, de ljusblå fjälltopparna måste vara Sylfjällen. Han kunde inte missa taga sig.

»Klatsch, Ante! Nu äro vi snart framme!»

Och Ante var inte sen. Det gick i svindlande fart igen.

Då, helt hastigt, stannar akjan. Uno stirrar framför sig — Ante är borta. Uno sitter i akjan med tömmen i sin hand och har ingen ren framför den. Det blef mörkt för hans ögon, men så klarnade blicken, och han såg sig omkring. Han befann sig midt i en skog, och framför sig såg han de höga fjällen, där trollet, som var så hiskeligt att skåda, hade sin hemvist. Mörkret smög sig fram genom skogen närmare och närmare. Men i mörkret såg han sin fars och mors kåta, och elden sprakade därinne på härden, och mor lade köttet i den kokande vattenkitteln, och han stod på knä bredvid henne längst in i kåtan och räckte henne bitarna, som far huggit i sär. Men

så var han i skogen igen, alldeles ensam i en främmande skog, och Ante, hans vän och lek-kamrat, var borta. Då blefvo hans ögon fulla af tårar. När han torkat bort dem med sin ludna vante och såg upp, såg han de blå Sylfjällen framför sig.

»Jag skall gå dit och döda trollet och rädda Ante,» sade han och kastade tömmen ifrån sig och steg ur akjan.

Han började gå framåt, pulsande i snödrifvorna och harmsen öfver, att han ej tagit sina skidor med. Han gjorde i ordning sin pilbössa och doppade en pil i det gröna giftet, som han bar innanför sin blus. Han fruktade för vargarna. Björnen var intet emot vargen, han är den stora skogens fasa.

Långdragna tjut hördes snart bakom honom. Nu kommo de, följande hans spår. Han började springa. Det var mörkt, och han törnade emot i snåren, och drifvorna voro höga. Han tyckte sig höra ett flåsande ljud tätt intill sig. Då vände han sig om. Någonting i grönt och gult liksom blixtrade emot honom ur ett snår: det var ett vargöga. Nästa minut flög en pil in i snåret. Så lade Uno i väg. Hans ben voro hvilade, han kunde springa. Han hade dock inte sprungit långt, förrän han såg ett ljus blänka emot sig.

Först trodde han, att det var ett par vargögon, men så fick han se, att det var gnistor från rökfånget på en kåta. Det var en härlig syn! Han ilade dit, stack in hufvudet genom det lilla kryphålet och frågade: »Får jag komma in? Vargarna äro efter mig.»

»Kom!» sade en gammal gumma, som satt längst in i kåtan och flätade granna band att pryda sina fotleder med.

Det var en sådan fin, ljus kåta. Uno hade aldrig sett en så fin lappkåta förr. Det brann en varm, munter brasa på eldstaden, och rundt omkring lågo präktiga renhudar, och det var så god plats, där fanns ingen mer än den gamla gumman. Uno såg på henne. Hvad hon var vacker! Hon var ju ingen gammal gumma, hennes ansikte var så slätt och rosigt och fint, och hennes händer voro så hvita och mjuka. När hon såg på honom, tyckte han, att hennes ögon riktigt värmdo hans hjärta. Han kröp längre in i kåtan, ända fram till henne, och han berättade om hela sin färd, hvarifrån han kom och hvart han ämnade sig. Och när han kom att tala om, hur trollet tog Ante, hans vän, ifrån honom, föll det stora tårar utför hans kinder ner på de granna banden i lappkvinnans knä. Men hon torkade bort tårarna med sina mjuka händer och log.

»Det följer en lycklig stjärna med den, som handlar rätt här i världen och hjälper en annan,» sade hon. »Man ser henne inte, men hon är där ändå. Det var din lyckliga stjärna, som förde dig hit. I morgon skall jag lära dig den stora hemligheten om trollet.»

Hon hängde en gryta öfver elden och började laga kvällsvard åt Uno och sig. När den var färdig, åto de. Å, hvad det smakade Uno godt! Han visste nu, att han var hungrig. Så tog lappkvinnan fram en liten renskinnspåse, just en sådan som mor hans gjort i ordning åt honom därhemma i kåtan, och han kröp in i den. Men först måste han slå armarna om lappkvinnans hals och maka sitt lilla tacksamma hjärta tätt intill hennes. Hvad det kändes godt, och hvad det var tryggt! När han krupit in i sin påse, lade hon själf hans hufvud i sitt knä, och så sjöng hon för honom. Men hon hade inte sjungit mer än halfva sin visa, förrän han sof.

När han vaknade följande morgon, var frukosten redan färdig. Köttet låg så rykande varmt i kitteln, och lappkvinnan log emot honom. Hon drog lappsorna på hans små fötter, och så virade hon de vackra banden om hans fotleder.

»Du har sofvit länge,» sade hon, »men den, som vaknar efter god sömn, har nya krafter.

Utanför kåtan står ett par skidor, dem må du sätta på dina fötter, och står du sedan rätt på dem, skall det inte töfva, förrän du är vid Sylfjällen.»

»Och hemligheten om trollet?» sporde Uno.

»När du ätit dig mätt, skall du få höra den,» svarade hon.

Uno åt ett stycke kött, stort som hans hand.

»Nu är jag mätt,» sade han.

Men lappkvinnan runkade på sitt hufvud och lade ett nytt stycke på hans fat.

»Nu är jag mätt,» sade Uno, när han förtärt det andra stycket.

Men lappkvinnan lade ett tredje köttstycke på hans fat, och han måste äta. När han förtärt också det, sade hon, att nu var han mätt.

»Lägg nu ditt hufvud i mitt knä och slut dina ögon, så skall jag säga dig hemligheten om trollet,» hviskade hon.

Uno sträckte då ut sig på renhuden, lade sitt hufvud i lappkvinnans knä och slöt sina ögon.

Då hörde hans öron liksom klangen af en klockas toner, och hvarje ton tog form af ett ord, och orden ljödo:

»Trollet, som du går att döda, är det onda i

2. — *Då lampan är tänd.*

världen, och sorgen, olyckan, som vi inte förmå värna oss emot, är det ondas skugga, som alltid följer i dess spår. Heder åt den, som vill bekämpa det onda! Icke med stål, icke med kula och krut, icke med svärd, knif eller pil kan det lyckas. Men om en oskyldig barnahand lägger en sten i trollets öga, så att det inte förmår se sig själft, skall det för alla tider vara fastkedjadt vid jorden.»

De underliga, klingande orden tystnade, och Uno såg upp.

»Jag vet det nu,» sade han, »och jag måste skynda mig.»

Lappkvinnan räckte honom en sten, rund som en kula, och Uno lade den innanför barnklädet i sin blus, tackade henne och sade farväl. Han band skidorna under sina fötter, och så var han på väg till Sylfjällen.

Å, så det gick!

De skidorna voro snabbare än renfötter. Som väldiga käglor stodo snart Syltopparna framför honom. Men hvad var där för ett jättesfjäll bakom Syltopparna, höjande sig öfver dem? Uno tog fram den lilla näfverbiten för att jämföra drängens teckning med hvad han såg, men det höga, mörka fjället fanns ej med på teckningen. — Då, o fasa, ser Uno, att det stora fjället rör sig. Han ser,

hur det sträcker ett par oerhörda armar upp emot skyn. Det var inte något fjäll, det var trollet han såg.

Aldrig hade han trott, att det onda här i världen var så stort.

Han smög sig närmare på sina skidor, och snart såg han, att det stora odjuret låg och sof med en af Syltopparna till hufvudgård. Han snörde af sig skidorna, då han var halfvägs upp för den väldiga hufvudkudden. Nu gällde det att smyga sig fram, att vara försiktig. Steg för steg närmade han sig det stora hufvudet. Nu kunde hans hand räcka trollets öga. Så hans hjärta buldade! Med en käck rörelse lyfte han helt hastigt på det tunga ögonlocket och släppte stenen in i det stora ögat. Nästa sekund kastade han sig utför fjället. Medan han halkade utför den branta fjällväggen, hörde han ett vrålande ljud, starkt som åskans dån. Och då han väl kommit ned till fjällets fot, såg han, hur trollet reste sig i hela sin längd. Det var fasansfullt att skåda. Det lyfte på sina stora, tunga fötter och rusade bort mot Storsjön till, ty det visste, att där fanns räddning för dess troll-lif. Kunde det blott få sitt stora hufvud under vatten, kunde stenen ej skada det. Men trollet hann inte fram till Storsjön.

En bit därifrån kedjades det fast vid marken, förvandladt till sten.

Och där står det än i dag med den hvita nattmössan på sitt hufvud. Man kan nu klättra upp för det förstenade trollet ända till dess hjässa och därifrån skåda vida omkring öfver en härlig bygd, som i långa tider varit befriad från mycket ondt. Ty den väldiga Skutan vid Åre gör ingen människa något ondt, den bara står där.

Men Uno klättrade åter uppför Sylfjället, då trollet försvunnit, sökande efter Ante. Där uppe såg han, hur trollet förvandlades till ett berg, och nu visste han, att han hade ingenting att frukta för. Han fann snart en port bland fjällen, och när han fick upp den, kom han in i salar så stora, att han knappast kunde se deras slut. Där var guld och silfver, kristaller och dyrbarheter: trollets alla rikedomar. Men hvad brydde Uno sig om guld och silfver, det var Ante han sökte. Han fann en ny port på berget, och när han öppnade den, blickade mer än tusende ögon emot honom. Där var en inhägnad, och innanför inhägnaden en skara renar, flere hundrade, och främst i den stora hopen stod Ante. Han sträckte sitt hufvud mot Uno, och Uno lindade sina armar om hans hals och lade sin kind intill hans, och bådas hjärtan kände samma känsla.

»Nu måste vi hem, Ante,» sade Uno. »Vi ha brådtom, brådtom, ty de vänta på oss därhemma.»

Han förde Ante ut ur fjället. Men så kom han att tänka på, att han borde allt ha sin fars renar med hem också, och så vände han om och fann snart i renflocken därinne tre, som voro märkta med hans fars märke. Han förde dem ut, och när han gick genom de gyllene salarna, tog han ett stycke guld och lade det i sin blus. Så motade han renarna utför fjället. Där satte han skidorna under sina fötter och så bar det i väg mot lappkvinnans kåta till. Men den var försvunnen. Hur han än sökte, fann han den ej. Då motade han renarna längre bort, tills han kom till den plats i skogen, där hans akja stod. Nu spände han alla fyra renarna för akjan, en och en i en lång rad, och sammanband dem med de vackra banden, som han fått af lappkvinnan. Och nu gick färden genom skog och mark hemåt, hemåt, snabbt som vinden och utan uppehåll.

Hejsan! Hejsan! Hejsan!

Men därhemma i kåtan var det sorg, var det tårar. Uno var ju borta och Ante också. Lappgubben och hans gumma trodde, att trollet tagit Uno ifrån dem. När de vaknat en morgon, var hans påse tom, och ingen hade sett honom gå

ut. Dagar hade gått. Lappgumman ville inte låta trösta sig, och intet kött lades i grytan öfver elden. Sorgen var stor. I den mörka kvällen runno tårar därinne i lappens kåta, och drängen satt, skälfvande, längst ned vid dörren, väntande i hvarje ögonblick att bli borttrollad. Ja, det var sorgligt därinne, och det var hemskt.

Då prasslade det där utanför. Drängen drog förskräckt sina ben längre in i kåtan, och gumman knäppte sina händer samman. Dörrtacket lyftes upp, och Uno tittade in.

»God kväll härinne! Nu äro renarna här.»

Å, å, hvad det blef för för en uppståndelse, för en glädje! Var det möjligt, att det var han, Uno, barnet deras, som kommit åter? Ja, det var han. Gumman höll hårdt om hans arm, liksom fruktade hon, att någon skulle komma och taga honom ifrån henne, och gubben grep med skälfvande hand tag i hans blus.

Hvar hade han varit?

Hos trollet och dödat det samt tagit renarna tillbaka.

Han stod där så liten och käck och munter, och hans ögon strålade.

Men de kunde inte tro honom.

Så förde Uno dem ut ur kåtan och visade dem renarna, och så tog han fram guldstycket ur

sin blus och visade dem det. Han hade tagit det i trollets sal. Då trodde de honom.

Nu blef det fröjd i lappkåtan. Nu lades ved på elden, och en munter brasa sprakade därinne, och mycket kött lades i grytan. Och medan köttet kokade, satt Uno där längst inne i kåtan mellan far och mor och berättade om sin färd. Och när Uno sade, att trollet blifvit förvandladt till ett berg, blef drängen så mäktigt modig, att han sträckte sina ben långt utanför kåtan, och fastän de styfnade till af köld därute, drog han inte in dem ändå.

Men Unos far kallade lapparna samman, och så drogo de ned till Sylfjällen. Där öppnade Uno den stora porten till fjället, och alla renar fördes ut. Hvar och en lapp, som förlorat någon ren, återfick nu sin. Guldet, silfret och trollets alla dyrbarheter ville ingen lapp röra. Uno slungade guldstycket, som han tagit i den gyllene salen, med sådan fart dit in, att det klingade i de praktfulla hvalfven. Mor hans hade bedt honom göra det. Guld för olycka och sorg med sig, och lyckan är mer värd än guld, hade lappkvinnan sagt.

Så stängdes porten till fjället, och än i dag är den stängd. Sylfjällets skatter ligga orörda därinne.

Men ryktet om Unos bedrift gick vida ut öfver lapparnas land. I den långa, mörka vinterkvällen, medan brasan brinner och köttet kokar i lappens kåta däruppe bland fjällen, berättas än i dag sagan om Lapp-Uno.

Resan till månen.

TJINGELI-TJANG var prins i det stora kinesiska riket i öster. Han var endast nio år, och han hade en lång, smal fläta hängande i sin nacke. Hans ögon sutto snedt, det ena från nordost till sydväst och det andra från nordväst till sydost, men hans pappas, den store själfhärskarens, ögon sutto också snedt, så det var då, som det skulle vara med Tjingeli-Tjangs ögon, men för öfrigt var det inte, som det skulle vara med Tjingeli-Tjang. Han trodde, att eftersom hans pappa regerade, skulle också han regera, och så kunde då ingen kinesisk människa få bukt med honom. Hans kinesiska pappa, som regerade öfver det stora midtens rike med sina trehundra femtio millioner

människor, kunde ju inte ha tid med Tjingeli-Tjang, och hans kinesiska mamma var så innerligen led åt allt, som regerade, att hon ej brydde sig om Tjingeli-Tjang. Och så blef den lille prinsen i det stora riket alldeles oregerlig. Allt hvad Tjingeli-Tjang såg, ville han ha, och allt trodde han, att han kunde få. Om han inte genast fick det han ville ha, öppnade han sin mun på vid gafvel och uppstämde ett sådant hemskt kinesiskt tjut, att mandarinerna sprungo förskräckta åt alla väderstreck och ropade åt de kinesiska tjänarna: »Gif Tjingeli-Tjang, hvad han vill ha! Gif Tjingeli-Tjang, hvad han vill ha!» Och så fick Tjingeli-Tjang allt, hvad han ville ha. Men han var inte glad och lycklig ändå. När Tjingeli-Tjang fått det han skrikit sig till, brydde han sig inte längre om det utan kastade det ifrån sig och började skrika efter något annat. Och så måste mandarinerna låta bygga upp stora kinesiska hus, där Tjingeli-Tjangs alla saker förvarades.

Men så hände det en afton, då Tjingeli-Tjang satt i sin pappas gyllene slott och inte visste, hvad han skulle göra, och inte såg någonting, som han inte hade, att månen gick upp som en stor gyllene kula öfver det kinesiska riket. Det skulle allt vara roligt att ha en måne, tänkte Tjingeli-Tjang, och så började han ropa:

»Sing, Sang, Sa,
nu vill jag månen ha.»

Men hvarken Sing eller Sang eller Sa kunde gifva honom månen. Då öppnade Tjingeli-Tjang sin mun för att tjuta sig till månen. Å, så han tjöt! Sing talade, Sang talade, Sa talade. Alla sade, att ingen kunde taga ner månen, den gick så högt öfver det kinesiska riket, att ingen kines kunde räcka den. Men Tjingeli-Tjang tänkte, att om han skrek riktigt högt, så räckte de nog. Och så tjöt han, såsom han ännu aldrig tjutit i sitt lif. Hans kinesiska pappa, den store kejsaren, blef störd i sin regering, och så kom han springande och ropade:

»Sing, Sang, Sa,
låt Tjingeli-Tjang få det han vill ha!»

Och Tjingeli-Tjangs kinesiska mamma, det stora himmelrikets kejsarinna, blef störd i sin te-druckning, och så kom hon springande och ropade:

»Sa, Sang, Sing,
gif Tjingeli-Tjang all ting!»

Men ändå kunde inte hvarken Sing eller Sang eller Sa gifva Tjingeli-Tjang månen. Tjingeli-Tjang tjöt än värre, undrande, om de inte räckte snart. Kejsaren kunde inte regera, och kejsarinnan

kunde inte dricka te, och hela det kinesiska riket kunde inte låta styra sig för Tjingeli-Tjangs tjut.

Då hittade Sing, eller om det nu var Sang, eller kanske det var Sa, på det kloka rådet att skicka efter Tjingeli-Tjangs lärare, Tji-Tjo-Tjara, kanske han kunde få honom att tiga, ty det hade visat sig, att när Tji-Tjo-Tjara frågade Tjingeli-Tjang om något, öppnade han aldrig munnen. Tji-Tjo-Tjara kom, och hans lärareförmåga var så utomordentlig, att Tjingeli-Tjang genast blef tyst.

Nu sade Tji-Tjo-Tjara, att det var trehundra åttio tusen kilometer från det kinesiska riket till månen, så att det fanns ingen kinesisk möjlighet att räcka dit upp. Och om det nu också kunde vara möjligt att räcka dit, så fanns det ingen kinesisk kraft, som kunde taga ner månen, ty månen är ett så ofantligt stort klot, att jorden är bara femtio gånger större, och den kunde inte ens få rum i det kinesiska riket.

Då öppnade Tjingeli-Tjang sin mun och ropade:

»Tji-Tjo-Tjara,
då vill jag till månen fara.»

Men som Tji-Tjo-Tjara inte kunde lofva Tjingeli-Tjang att få fara till månen, öppnade Tjingeli-Tjang sin mun och började tjuta, och eftersom han hvilat sig, medan Tji-Tjo-Tjara talat, kunde

han tjuta ännu värre än förut. Men nu var kejsarens och kejsarinnans och hela det kinesiska rikets tålmod slut, och nu sade kejsaren och kejsarinnan och hela det kinesiska riket, att eftersöm Tji-Tjo-Tjara visat Tjingeli-Tjang vägen till månen, så fick han också hjälpa honom dit. Då Tji-Tjo-Tjara visste, huru långt det var mellan Kina och månen, så måste det väl finnas en väg.

Men Tji-Tjo-Tjara sade, att det fanns ingen väg och att han kunde inte hjälpa Tjingeli-Tjang till månen.

Hela det kinesiska riket stämde då in i Tjingeli-Tjangs tjut och sade, att Tji-Tjo-Tjara måste hjälpa Tjingeli-Tjang till månen, eljes skulle han komma att förlora sina kinesiska rättigheter och sitt kinesiska lif.

Då blef det sorg i Tji-Tjo-Tjaras kinesiska själ. De kinesiska rättigheterna äro stora, och det kinesiska lifvet är dyrbart. Tji-Tjo-Tjara hade inte råd att förlora hvarken det ena eller det andra.

Han gick hem till sitt kinesiska rum och satte sig att grubbla. Han hade, alla de kinesiska vetenskaperna i sitt hufvud, och nu fordrade hela det kinesiska riket af honom, att han skulle förhjälpa Tjingeli-Tjang till månen. Men Tji-Tjo-Tjara blef störd i sitt kinesiska grubbel af Tjingeli-Tjangs

tjut. De kinesiska tankarna gingo sönder, den ena efter den andra, och hela den stora kinesiska vetenskapen i Tji-Tjo-Tjaras hjärna förmådde inte höja sig öfver Tjingeli-Tjangs tjut. Men till all lycka för Tji-Tjo-Tjara och den kinesiska vetenskapen somnade Tjingeli-Tjang midt i sitt tjut, ty det var natt och Tjingeli-Tjang var trött — man kan bli trött på att tjuta också — och då skyndade sig Tji-Tjo-Tjara att grubbla. Han visste, att när Tjingeli-Tjang vaknade, skulle han taga vid där han sist slutade.

Brådskan var så stor i Tji-Tjo-Tjaras kinesiska hjärna, att tankarna sprungo om hvarandra och den ena kastade omkull den andra. Men hur nu tankarna öfverlade och brottades i Tji-Tjo-Tjaras hjärna hela den kinesiska natten, kommo de dock till slut öfverens, sedan förståndet blifvit ordförande, och vetenskapen inte ensam var den afgörande. Planen för en resa till månen blef utstakad och färdig just i samma ögonblick, som Tjingeli-Tjang vaknade och fortsatte med sitt tjut från föregående dag. Kejsaren och kejsarinnan och hela det kinesiska riket vaknade af Tjingeli-Tjangs tjut, och som han hvilat sig en hel natt, kunde han tjuta så starkt, att hans tjut trängde som svärdsegg in i de kinesiska öronen. Men då kom Tji-Tjo-Tjara springande och ropade:

»Tjingeli-Tjang, Tjangeli-Tjing,
du kan resa till månen som ingenting.»

Då upphörde Tjingeli-Tjang att tjuta. Och kejsaren och kejsarinnan och hela det kinesiska riket lyssnade till Tji-Tjo-Tjara, då han redogjorde för hur man kan resa från Kina till månen trehundra åttio tusen kilometer utan häst eller vagn, utan ånga eller elektricitet och utan järnvägsbiljett, blott man har en kanonkula.

»Man behöfver endast en ihålig kanonkula,» sade han, »och så sätter man sig i kulan, och när månen går upp öfver det kinesiska riket, fyrar man af kulan till månen.»

Tjingeli-Tjang och kejsaren och kejsarinnan och hela det kinesiska riket klappade i sina kinesiska händer, och Tji-Tjo-Tjara fick behålla sina kinesiska rättigheter och sitt kinesiska lif.

Nu vidtogo förberedelserna för Tjingeli-Tjangs resa. Sing, Sang och Sa läto gjuta en stor, ihålig kanonkula och en så stor kanon, att kulan kunde få rum däri. När kulan var färdig, satte de in en liten kinesisk stol i den, så att Tjingeli-Tjang skulle ha något att sitta på under den långa resan. Och så rustade Sing, Sang, Sa ut Tjingeli-Tjang med allt, hvad han kunde behöfva under sin långa bortovaro, ty de förstodo, att han skulle komma att bli borta en längre tid. Tji-Tjo-Tjara förstod det

också, och så lade han in Tjingeli-Tjangs kinesiska läxbok i kanonkulan, så att han kunde lära sig något under tiden. Kunskafer äro bra att ha och komma till nytta i alla länder troligen också i månlandet, tänkte Tji-Tjo-Tjara.

Under allt detta var Tjingeli-Tjang tyst och belåten och gladde sig åt resan, och det var lugnt i hela det kinesiska riket.

Nu var allt i ordning, och månen stod högt öfver det kinesiska landet, väntande på sin gäst. Tjingeli Tjang steg in i kanonkulan och satte sig på den kinesiska stolen därinne, sedan han stängt till den lilla dörren med en hake. Sing, Sang, Sa rullade in kulan i den stora kanonen, och så vände de kanonmynningen mot månen till, siktade noga på den blanka skifvan och fyrade af. Och så rullade kulan i väg till månen.

Först visste Tjingeli-Tjang inte riktigt, hvar han var och hvart han ämnade sig. Han visste blott, att han snurrade rundt, så att han det ena ögonblicket satt på stolen och det andra ögonblicket satt stolen på honom, och de kunde inte komma öfverens om hvem som skulle vara öfverst. Men när han om en stund vant sig vid att snurra rundt — man vänjer sig ju vid allt här i världen — fick han klart för sig, att han var på väg till månen. Att det inte var riktigt bekvämt därinne

i kulan, fick han också klart för sig. Den där stolen, som Sing, Sang, Sa satt in åt honom, var på ett sådant obeskrifligt sätt i vägen, att han måste kämpa med den om sitt lif. Och medan Tjingeli-Tjang kämpade med stolen därinne i kulan, kom han att tänka på, att det hade varit bättre för honom om Tji-Tjo-Tjara själf gjort en resa först och pröfvat, hur det var, då hade han säkert sluppet den där stolen. Om en stund kom Tjingeli-Tjang att tänka på, att han borde försöka göra sig af med stolen. Om han bara kunde få så mycken fred, att han kunde få tag i haken på dörren, så skulle han slunga ut den, och då kunde Sing, Sang, Sa få sitta på sin stol bäst de ville där nere i det kinesiska riket. Men det var lättare sagdt än gjordt. Det såg nästan ut, som om den kinesiska stolen inte alls ville bli utkastad utan föredrog att följa med till månen och därför hindrade Tjingeli-Tjang på alla upptänkliga sätt att få tag på dörren. I ett oberäknadt ögonblick lyckades det dock för Tjingeli-Tjang att gripa om haken och få upp dörren en smula. Å, så det hven om Tjingeli-Tjang! Det svindlade för hans ögon, och han tordes inte se ut. Han skulle just skynda sig att stänga dörren, då stolen, som i ett nu tycktes ha bytt om åsikt, slungade sig själf ut genom dörren. Tjingeli-Tjang höll på att följa med, så intrasslad

hade han blifvit med den där stolen. Men hur nu Tjingeli-Tjang manövrerade, blef han kvar i kanonkulan och fick igen dörren. Han undrade, hvar stolen hamnade någonstans och hur den blef mottagen nere på jorden. Men han fick inte tid att undra öfver stolen längre. Någoting kom slungande emot Tjingeli-Tjangs hufvud och slog honom en örfil, så att det blixtrade för hans ögon. Nästa minut, då hufvudet händelsevis kom upp och fötterna kommo ned, såg Tjingeli-Tjang, att det var hans kinesiska läxbok, som tilldelat honom örfilen. Men då blef Tjingeli-Tjang ond, och det var då ej att undra på. Han skulle ha velat slunga alla kinesiska läxböcker i hufvudet på Tji-Tjo-Tjara, för att han tyckte, att man skulle lära sig läxor, under det man reste till månen i en kanonkula. När Tjingeli-Tjang kämpat en stund med den kinesiska läxboken och blifvit slagen gång på gång, fick han ändtligen tag i den ena pärmen, och så fick han upp dörren så mycket, att han kunde hyfva den ut.

»Dra till Kina,» sade han, »och lär Tji-Tjo-Tjara veta —»

Men det var inte möjligt för Tjingeli-Tjang att hinna säga, hvad den kinesiska läxboken skulle lära Tji-Tjo-Tjara, ty där kom det ena föremålet efter det andra slungandes i ansiktet på Tjingeli-

Tjang. Kinesiska svalbon, risbullar, pisanger, stekta fasaner och inkryddade guldfiskar dansade om öronen på honom. Och det var inte nog med all denna maten, där kom också pinnar att äta den med flygande tätt förbi Tjingeli-Tjangs ögon.

Han skulle vilja lära Sing, Sang, Sa att sitta på en stol i en kanonkula, som var på väg till månen, och äta stekta fasaner och kinesiska svalbon med pinnar.

Tjingeli-Tjang blef snart trött på att rulla om bland maten därinne i kanonkulan — man kan ju tröttna på all ting här i världen — och så började han undra, om han inte var framme snart. Tji-Tjo-Tjara hade sagt, att han hade trehundra åttio tusen kilometer att resa, och som resan till månen i en kanonkula var en ljus idé, borde det kunna gå med ljusets hastighet eller trehundra tusen kilometer i sekunden, det vill säga, han skulle inte behöfva mer än omkring en och en tredjedels sekund för att resa från Kina till månen. När Tjingeli-Tjang en gång kom tillbaka till det kinesiska riket, skulle han allt lära Tji-Tjo-Tjara, hur lång en sekund är. Nog var allting upp och nedvändt därinne i kanonkulan, men det hade då Tjingeli-Tjang klart för sig, att tiden kunde inte vara upp och nedvänd. Om så vore, skulle han ju ha kommit fram först och rest sedan, och

Tjingeli-Tjang visste allt för väl, att han inte kommit fram ännu, men att han var på resa.

»Nog kan det vara roligt att rulla,» tänkte Tjingeli-Tjang, där han låg och välte i sin kanonkula, »då man kan få stanna, när man vill. Men att rulla på det här viset och inte kunna stanna, om man ville aldrig så gärna, det är då inte alls något nöje.»

Ty det var inte nog med att Tjingeli-Tjangs yttre människa snodde rundt, hans inre rörde också på sig. Magen och alltsammans därinne i hans kropps ihåligheter vände sig, och Tjingeli-Tjang tyckte, att hans inre människa vände sig i motsatt riktning till den hans yttre hade. Om hans yttre människa vände sig till höger och den inre till vänster eller om det var tvärtom, kunde Tjingeli-Tjang inte få klart för sig. Det började bli så rörigt för honom alltsammans, så inte ens Tjingeli-Tjangs kinesiska begrepp var klart längre. Det enda, som hittills stått stilla i denna upprörande tillvaro, var Tjingeli-Tjangs förstånd. Men när det nu också började röra på sig, blef Tjingeli-Tjangs tillvaro mycket eländig, och han kände sig alldeles bortkommen och öfvergifven. Det förstås, människans stora förmåga att önska sig allt möjligt följde honom också på hans väg till månen, men den kunde ju inte hjälpa honom stort. Tjingeli-

Tjang hade ju, allt sedan kulan fyrades af, önskat, att den måtte stanna, utan att den ett ögonblick gjort det. Och nu hade en annan önskan uppstått i Tjingeli-Tjangs upprörda själ. Ty Tjingeli-Tjang var lika god som hvilken människa som helst, han var inte alls sämre, när det gällde att önska något. Och han hade fått en sådan innerlig önskan att få sätta Tji-Tjo-Tjara i en kanonkula och sända den till en måne, som var ändå längre borta, än den han ämnade sig till. Ja, när risbul-larna och de stekta fasanerna och pisangerna smetade emot hans ansikte, och matpinnarna höllo på att sticka ut ögonen på honom, önskade han också, att han finge sätta både Sing och Sang och Sa i samma kula och skicka den så långt vägen räckte.

Tjingeli-Tjang skulle nog hellre ha velat stoppa maten i munnen än slåss med den så där mellan kulans alla väggar, ty han var hungrig — Tji-Tjo-Tjaras en och trekvarts sekund hade dragit ut på tiden. Men Tjingeli-Tjang kunde inte hålla fast maten så länge, att han hann stoppa den i munnen. Och för resten, hvad tjänade det till att stoppa den i munnen? Tjingeli-Tjang kunde i alla fall inte svälja ned den, han visste ju aldrig, när magen var på rätt sida.

Nere på jorden växlade dag och natt om hvarann, men däruppe i kanonkulan, högt öfver

jorden, var det ingen växling af dag och natt, där fanns det ingen möjlighet att tänka på hvila och sömn. Tjingeli-Tjang visste inte, hur länge han snott rundt därinne i kulan, men han började tro, att det var ett par tre lifstider eller så.

Då, ändtligen, helt oförmodadt kände Tjingeli-Tjang en häftig stöt, och kulan stannade. Men det var inte bara kulan, som stannade, alltsammans stannade: maten och matpinnarna och Tjingeli-Tjang och Tjingeli-Tjangs tanke och Tjingeli-Tjangs medvetande — alltsammans stod stilla. Men om en stund, då Tjingeli-Tjang vant sig vid den stora stillheten, började hans tanke röra på sig, och han undrade, om han var framme nu. Han öppnade litet på dörren och tittade ut. Att han inte var i Kina, märkte han genast, och eftersom han inte var i Kina, måste han väl vara på månen. Tji-Tjo-Tjara hade sagt, att det fanns ingen anhalt mellan Kina och månen. Han lät dörren glida upp, och så steg han ut.

Men på månen hade människorna länge observerat ett stort klot, som sväfvade i luften och i riktning mot månen till. Det närmade sig med stor hastighet och föll plötsligt ned. Man undrade storgligen, hvad det kunde vara. Månens alla inbyggare hade samlat sig och stodo bestörta rundt omkring kulan, då den öppnade sig och Tjingeli-Tjang trädde

ut. Tjingeli-Tjang såg på månmänniskorna, och månmänniskorna sågo på Tjingeli-Tjang. Tjingeli-Tjangs kinesiska ögon upptäckte genast, att det inte fanns någon kines på månen. Månmänniskorna hade blott ett öga, och det satt midt i pannan och inte alls snedt som på en riktig kines. Men — å, så det stora ensamma ögat kunde se! Det stirrade på Tjingeli-Tjang, så han måste vända bort sina båda kinesiska ögon. Hvert han än vände sig, stirrade dock ett stort månöga på honom. Och om det varit nog med de stora stirrande ögonen, men där var också annat, som förskräckte Tjingeli-Tjang. Månmänniskorna hade inte som Tjingeli-Tjang en näsa och en mun, utan de hade två näsor och två munnar, och de luktade på Tjingeli-Tjang med sina båda näsor, och de talade till honom med sina båda munnar. Eftersom de hade två tungor, talade de på två språk, men hvarken det ena eller det andra språket var kinesiska, så Tjingeli-Tjang förstod inte ett ord af hvad de sade till honom. Den ena måntungan talade lyckans språk och den andra olyckans, och Tjingeli-Tjang borde ha förstått litet af båda, men hans förstånd var så allt igenom kinesiskt, att han förstod endast kinesiska.

När Tjingeli-Tjang och månmänniskorna stirrat på hvarandra en stund, steg en mångubbe fram,

och med en lång tång knep han om Tjingeli-Tjang och kastade in honom i kanonkulan igen, och Tjingeli-Tjang hörde, att månmänniskorna stängde till dörren, så att han inte kunde komma ut. Tjingeli-Tjang tänkte, att månmänniskorna skulle fyra af kulan ner till Kina igen, och det vände sig i hans mage, bara han tänkte på att göra om den där resan. Men Tjingeli-Tjang ville inte heller stanna kvar på månen, han var rädd för månmänniskorna, så rädd, att han inte ens tordes öppna sin mun och skrika, som han brukade göra i Kina. Resan tycktes dock Tjingeli-Tjang ej behöfva frukta för, ty den stora kanonkulan låg alldeles stilla, och ingen tycktes vilja fyra af den.

Då började Tjingeli-Tjang gråta. Han hade inte gråtit på alla de nio år han varit i Kina, och därför hade han godt om tårar. Och nu satt Tjingeli-Tjang i den stora kinesiska kanonkulan på månen och grät, så att han drunknade i sina egna kinesiska tårar.

Men Tjingeli-Tjang kunde gärna ha dött nöjd, ty han hade ju fått allt, hvad han ville ha. Det förstås, Tjingeli-Tjang fick aldrig månen, men det var endast den lilla skillnaden, att månen fick Tjingeli-Tjang.

Puttifnaskus och hans äfventyr.

LÅNGT uppe vid Bottenhafvet i de brusande älfvarnas land bodde Zakari och Tyni i en liten stuga nära hafvet.

De hade själfva byggt sig sin stuga alldeles som svalorna, när de om sommaren bygga sig ett bo. Men det var länge sedan Zakari och Tyni byggde sin stuga, de voro unga då och deras krafter voro stora och lifvet syntes dem härligt och långt.

Först hade de som barn byggt sig en stuga af löf och lekt, att stugan var ett gyllene slott, och Zakari var en prins och Tyni en prinsessa. Men så blefvo de trötta på det gyllene slottet, och

Zakari ville inte vara prins längre, och Tyni ville inte vara prinsessa. Då byggde de sig ett litet bo högt uppe i en björk, och så voro de ett par fåglar, som kvittrade och sjöngo dagen lång. Men så blefvo de stora och kommo öfverens om att bygga sig en riktig stuga, där de kunde bo hela sitt lif.

En solig vårdag hade de gått omkring och sökt efter plats för sin stuga, »Nära hafvet,» hade han sagt. »Och inne bland björkarna,» hade hon hviskat. Och så funno de en plats, just en sådan de sökte, nära hafvet och inne bland björkarna — där skulle deras stuga stå.

En berghäll fick tjäna som stugans fot, och ur skogen hämtade de sitt timmer. Det värsta af alltsammans var dock att få de tunga stockarna från skogen fram till hällen, där de skulle fogas samman till ett hem. Men det måste gå. Det gällde blott att vara allvarsam, att inte tänka på något annat: man är starkare då. Sedan, när stockarna voro på sin plats, kunde man ju skratta så mycket man ville och tänka tusende tankar. De stora, präktiga stockarna ur Sveriges urgamla skog mättes upp och sågades i sär. Båda höllo de i sågen, då den rasslade genom det härliga timret, och blodet sprang lekande varmt upp till kinderna, och glädjen tittade fram ur ögat.

Hvad det var muntert att bygga sig en riktig stuga!

Men de måste skynda. Svalorna hade redan sitt bo färdigt, och de hade begynt bygga ungefär samtidigt. De rullade stockarna samman och lade dem i fyrkant, inte rundt, som svalorna formade sitt bo. Den ena stocken lades på den andra, och mossor från skogen stoppades i springorna, och så hade stugan väggar. När väggarna räckte förbi deras hufvud, lades tak på stugan: bräder, näfver och den grönaste mossan — allt från skogen. I stugans ena vrå hade de murat en spis, öppen och fri, där skulle deras brasor brinna, skingrande mörkret i de långa vinterkvällarna och värnande för kölden. Golf lades in. Zakari och Tyni makade plankorna tätt intill hvarandra, så att vinden och kölden ej måtte få rum att tränga in i stugan. Så spikade de bräder på väggarna, och stugan fick ett fönster och en dörr. Och så var hon färdig. Zakari och Tyni hade nu en riktig stuga. Aldrig hade de trott, att det kunde innebära så mycken fröjd att få bygga sin egen stuga. Att stå och se på, huru andras händer och andras krafter timra upp det, som skall bli ens eget, är ingen fröjd. Man måste göra det själf. Människorna veta det inte ännu, men himmelens fåglar veta det. En gång, då den stora hemligheten är

känd, blir det en sådan kvittrande fröjd på jorden, att sorgen får inte rum utan måste fly sin kos — det har svalorna sagt.

Det var ungefär samtidigt med att svalorna lämnade sitt bo och flyttade till sydligare land, som Zakaris och Tynis lilla näste blef färdigt, och de flyttade där in. Där skulle de nu bo, han och hon, genom hela sitt lifs sommar, tills de någon dag i lifvets höst, då solen gått ned och frosten kommit, fingo lyfta sina vingar och ila till ett bättre land. Men till dess var Sverige deras land, och det är ett skönt land, och deras bo var rymligt och godt och lifvet härligt att lefva.

Nu gjorde man sig hacka och spade, och så fick enbusken och ljungblomman vika, och där blef potatisland och åkertegar. Och Zakari fogade bräder samman till en båt, och Tyni spann fiskegarn, och så lade de ut från strand och kommo hem med fisk i sin båt, och för fisken fingo de penningar. I en liten ask i bordslådan lade de sina slantar. Nu skulle de spara ihop till en ko. Tyni sjöng en visa för hvarenda slant, som lades in i den lilla asken. När jorden gått ett hvarf omkring solen, hade de en ko. Nu sjöng Tyni dagen lång, nu hade hon ingenting mer att önska sig. Åjo, det var sant. Då Tyni satt vid sin spinnrock och sjöng, drömde hon om en liten

son att sjunga vaggvisor för. En liten muntergök, som skulle krypa omkring på golfvet och med sina små händer gripa om hennes kjol, medan han reste sig upp och tog sina första steg. En jollrande liten parfvél, som hon skulle lära sitt modersmål, som skulle kalla henne mor och Zakari far och som skulle bli fars hjälp och mors glädje och få stugan, som de byggt sig och allt hvad de hade. Medan Tyni satt vid sin spinnrock och drömde drömmar, stod Zakari i sitt arbete och tänkte tankar om honom, som Tyni drömde om. Och jorden gick omkring solen, och svalorna kommo och foro sin väg, men ingen son kom. Nu hade de två båtar och två kor, och af tegarna hade blifvit åkrar, och trädgårdstäppa hade de också — men ingen son. Tyni sjöng nu inte längre dagen lång. Hon hade samlat och gömt på en hel mängd grannlåter, leksaker och penningar, det skulle han, sonen, få, då han kom. Nu gaf hon bort det alltsammans åt den fattige grannens barn. Nästa år fick Tyni en son. Då förstod hon, hvarför han hade dröjt.

»Man måste gifva för att kunna få,» tänkte hon.

Å, hvad han var välkommen, den lille, som de väntat så länge på. Men så liten han var,

sonen deras. Tyni måste skratta, ty han var inte större än en ölbutelj. Zakari gjorde en liten vaggga, och Tyni satte vaggan på bordet och sjöng alla sina vackra visor. Den lille fick heta Zakari efter far sin, men Tyni kallade honom Puttifnaskus, därför att han var så liten, och så kallade Zakari honom också för Puttifnaskus och alla andra också.

Nu var det sång och glädje i Zakaris och Tynis stuga. Puttifnaskus låg i sin vaggga på bordet och log åt far och mor och hela världen. Som nu tiden led, nöjde han sig inte med att ligga stilla i en vaggga, änskönt den stod på bordet. Han stjalpte omkull vaggan, och så lärde han sig att krypa, och när han kunde krypa, lärde han sig att gå. Å, så han jublade, när han tog sina första steg på det omålade, renskurade bordet. Men nu måste Tyni sätta honom på golvet, ty bordet blef för litet för den lille. Han lärde sig att springa, och han lärde sig att dansa. Allting kunde han lära sig, blott att växa det kunde han inte. Det fanns visst ingen växtkraft i hans kropp. När han fyllde tio år, var han inte större än en vinbutelj.

Nu måste Puttifnaskus sättas i skola, nu kunde man inte spara längre. En morgon lade Tyni Puttifnaskus i en korg, och så tog hon

korgen på armen och gick till skolan med honom. Ty se, det var som så, att Puttifnaskus var inte bara liten, han var också lätt, och när det blåste, kunde vinden taga honom och föra honom högt upp i luften, alldeles som om han vore ett löf. Det hade händt en gång, att han höll på att blåsa bort ifrån dem, och då blef Tyni så rädd, att hon tordes aldrig mer släppa ut honom, när det blåste, utan att binda fast honom vid sitt förklädesband. Den dag skolan började, blåste det, och därför kom Puttifnaskus till skolan i en korg.

Men Puttifnaskus blef inte länge i skolan. Då Tyni lyfte upp honom ur korgen och ställde honom på bordet, brusto alla skolbarnen ut i skratt, ty Puttifnaskus såg så innerligt lustig ut, alldeles som en liten dockpojke. Men Puttifnaskus hoppade ned från bordet, det hade kattungen där hemma lärt honom, och så kilade han ut genom dörren som en råtta. Han tyckte inte om, att man skrattade åt honom, för att han var liten. Ingen pojke tycker om att vara liten, alla vilja de vara stora, men de vilja också ensamma vara stora, flickorna måste vara små. Puttifnaskus var som alla andra pojkar, och han såg, att flickorna ville ha honom att leka med, och därför sprang han sin väg.

När han kom ut, tog vinden honom, och så

bar det i väg bort från skolan. Tyni och lärarinnan och alla barnen sprungo efter Puttifnaskus för att försöka fånga honom, men vinden var snabbare, och Puttifnaskus blåste bort. Han tyckte, att det var lustigt att komma framåt så där utan att göra något för det och höra, huru andra sprungo efter och ropade utan att hinna honom. Det riktigt jublade i hans hjärta, där han satt på vindens vinge och blåste bort från skolan. Hejsan! Hejsan! Och vinden förstod honom och förde honom längre och längre bort. Först stod han i luften, men så satte han sig, ty han var trött på att stå. Det vill säga, han krökte sina knän, som om han suttit, och då satt han ju. Om en timme eller så blef han trött på att sitta, och då lade han sig. Det vill säga, han sträckte ut sin kropp i vågrät ställning, och så låg han — riktigt godt för resten. Inte förrän mot aftonen lugnade stormen sig och lade Puttifnaskus på en tufva i skogen. Det var vänligt gjordt af vinden, ty tufvan var full af blåbär, och Puttifnaskus var hungrig. Han satte sig midt i blåbärsriset och började äta. Han var långt ifrån sitt hem, längre än han trodde. Det är lätt nog ibland att komma fram här i världen, om man blott har litet medvind.

När Puttifnaskus ätit sig mätt, klättrade han upp i en björk för att se efter, om fars och mors

stuga syntes till. Ända upp till björkens topp klättrade han, och mycket såg han däruppe, men fars och mors stuga såg han ej. »Kanske jag kan se den i en annan björk,» tänkte han, och så klättrade han från björk till björk för att se, om fars och mors stuga syntes till. Men han var så långt hemifrån, att ingen björk kunde visa honom den.

Puttifnaskus blef snart trött på att klättra, och han visste inte, hvad han skulle göra. Utanför skogen låg hafvet, det hade en björk visat honom, och eftersom han blifvit varm af att klättra, ville han gå dit för att bada. Han visste ingenting roligare än att ligga och gunga på vattnet som en liten barkbåt.

Han gick ner till stranden, lade af sin lilla jacka och sprang ut i vattnet. Å, hvad det var skönt, det svala, härliga hafsvattnet! Puttifnaskus låg alldeles stilla, och vågorna sänkte och lyfte honom så varsamt och lätt, som om han varit ett spån blott. Upp och ned för den ena vågen efter den andra gled han. Det var så ljufligt att ligga och gunga så där och se upp i himmelen, som var så hög och så blå. Stora, hvita molntappar seglade fram öfver hans hufvud, och Puttifnaskus undrade, hur det skulle vara att sitta där uppe på ett sådant där moln och se jorden djupt

under sina fötter och inte ha så långt till himmelen. Han skulle vilja klättra där uppe bland molnen, springa utför de stora, hvita branterna och kasta sig ned just därborta, där det såg så mjukt och härligt ut. Medan Puttifnaskus låg och drömde om molnen och gungade på vågorna, somnade han. Längre och längre bort från stranden förde böljorna honom. De voro kanske rädda för att han skulle slå sig mot klippor och stenar, eftersom de förde honom till hafs. Böljorna tyckte om det lilla människobarnet. Alla ville de ha honom. Den ena tog honom af den andra, och alla gömde honom ett ögonblick i sin famn, varsamt, mjukt och ömt, och de kysste hans hvita panna och hans slutna ögon. Det stora havets djup lurade under honom, men Puttifnaskus sof lugnt och godt i böljornas famn.

De mjuka, lätta böljorna omkring honom hviskade med hvarandra och rådplögade. De hade känt hans längtan och förstått hans håg, då han gungade ur famn och i famn och drömde om molnen. De längtade själfva dit upp ibland och drömde om höjderna och ljuset och den oändliga rymden, och däraf kom det sig, att de förstodo hans längtan. Nu lade böljorna råd om huru de skulle kunna hjälpa Puttifnaskus upp till skyn. De hade själfva varit där, tusende gånger kan-

hända. Mången afton, då solen gått ned och jorden blef ängslande mörk och trång, hade de frigjort sig från det jordiska och i lätta dunster stigit mot höjden. Men så hade de måst återvända till jorden igen, djupet behöfde dem. I många tusende år hade de så vandrat mellan djupet och höjden. Nu undrade de, om det kunde vara dem möjligt att förmå lyfta en människa dit upp.

»Längtan är en makt,» hviskade en af böljorna, »och hans egen längtan måste hafva någon bärkraft. Låtom oss försöka!»

»Ja, låtom oss försöka!» hviskade det rundt omkring.

Varsamt frigjorde de den sofvande pilten och lyfte honom lätt på sina dunstfina vingar, burna af trånande längtan.

När Puttifnaskus vaknade, låg han på ett hvitt, solbelyst moln högt öfver jorden.

Å, hvad där var härligt!

Luften kändes så lätt, och han själf kände sig så lätt, där han sprang uppför de hvita höjderna, att han måste känna efter, om han hade vingar, eftersom det gick så lätt att komma fram. Han rusade framåt som buren af vinden, och han kastade sig ned i de lätta, hvita molnmassorna, brytande den stora tystnaden med ett jublande

skratt. Då kom där ett stort, snöhvitt moln majestätiskt seglande förbi. Puttifnaskus svingade sig upp på dess topp och satte sig där, medan molnet seglade framåt. Djupt under hans fötter låg jorden som en stor boll, utslungad i den oändliga rymden af någon mäktig hand från en okänd värld. Han tänkte på huru människorna där nere på jorden hamrade och arbetade, huru de plöjde, sådde och skördade, huru barnen sutto i skolorna, lutade öfver sina böcker, huru de jagade hvarandra i oroande brådska, som om tiden motade dem med en piska och huru alla hade sina blickar riktade nedåt mot jorden, den mörka, sväfvande kulan, som gömde på så många underliga tyngder. Han hade inte tänkt därpå, medan han själf befann sig nere på jorden. När man, som Puttifnaskus, från himmelens skyar skådar ned öfver jorden, får man sådana tankar. Då undrar själfva barnet, hvad det är för en makt, som gömmer sig i den svarta jordkulan, eftersom den så kan draga till sig alla blickar, all håg, all lust, alla krafter, undrar öfver den stora brådskan, hvarför det är så brådtom på jorden. Barnen ha ju inte ens tid att vara barn. De måste skynda, för att kunna blifva såsom de gamla, innan de ännu äro vuxna.

Puttifnaskus satt på sitt moln och önskade,

att den stora brådskan på jorden måtte stanna för en dag, en timme, en stund blott och att alla höjde sina blickar mot skyn och jublade öfver lifvet.

Då fick han höra, hur det hviskade omkring honom. Det var, som när vinden hviskar med träden och blommorna nere på jorden. Molnmassorna höllo råd, de måste återvända till jorden. De voro kallade dit. Puttifnaskus bad dem dröja, men de sade, att de voro befallda att gå, och han, Puttifnaskus, måste följa dem. Han fick inte stanna längre, jorden behöfde honom.

»Håll fast i oss!» hviskade skyarna. »Var inte rädd! Lita på oss! Luta din kind emot oss och slut dina ögon! När du vaknar, är du på jorden igen.»

Puttifnaskus slöt sina ögon, grep tag om molnmassorna och kände, hur han sänkte sig mot jorden. En liten stund — och så var allt stilla. När Puttifnaskus slog upp sina ögon, befann han sig på jorden. Rundt omkring honom växte stora träd. Han låg på en tufva i en skog. Han visste inte, hvar han var, och han kände sig så ensam och så rädd. Där uppe på de soliga molnen hade han inte känt någon rädsla. Han undrade, hvem som behöfde honom här nere. Männe det var far och mor? Och hvar kunde deras stuga vara?

Medan han satt på tufvan och undrade här-
öfver, steg en liten, liten varelse ut ur en blå-
klocka, som växte på tufvan bredvid honom. Den
lilla varelsen var en kvinna, och under det Putti-
fnaskus såg på henne, växte hon inför hans ögon,
och hon syntes honom till slut högre än skogens
träd.

»Lär mig att blifva stor!» hviskade Putti-
fnaskus och sträckte sina armar emot henne.

Då räckte kvinnan ut sin hand och pekade
mot öster.

»På andra sidan fjället växer en liten blå-
klocka, och i den blåklockan ligger en nyckel af
guld. När du fått den nyckeln i din hand, kan
du växa dig stor.»

Då kvinnan sagt de orden, var hon för-
svunnen.

Men Puttifnaskus reste sig upp och började
klättra öfver det stora fjället, bakom hvilket den
underbara nyckeln var gömd. Det var en mödo-
sam färd, och det kräfde mycken tid. Men Putti-
fnaskus ville bli stor, därför tröttnade han inte,
därför vände han ej om, fastän det var mödosamt,
därför klättrade han och klättrade, tills det stora
fjället var öfverstiget. Där växte en ensam liten
blåklocka. Han böjde sig ned öfver henne och
såg in i hennes kalk. Längst ner på bottnen

glimmade det som guld. Det var den lilla nyckeln. Puttifnaskus tog den i sin hand, och genast började han växa. Han kände, hur hans kropp svällde ut, hur han höjde sig, hur allt hos honom växte. Han blef större och större, det nästan svindlade för hans ögon. Han visste inte, hur stor han till slut kunde bli. Men hans hand hade blifvit så stor, att den kunde inte hålla den lilla nyckeln: han tappade den. Då upphörde Puttifnaskus att växa.

Nu var han stor. Där uppe i skyn hade hans tanke vuxit och synvidderna blifvit stora, och här nere på jorden hade nu också hans kropp vuxit ut till storhet. Nu skulle han börja sitt lif som en stor människa.

Han såg sig om efter sitt barndomshem, efter sin far och mor. Det var honom nu lätt att finna sitt hem, och han styrde sin färd dit.

Men fars och mors stuga var för liten nu, sedan han blifvit stor, han fick inte rum där. Zakari och Tyni hade inte tänkt, då de byggde sin stuga, att sonen skulle bli större, än de själfva voro. Och så blef stugan lagom för dem men för liten för deras son. De kände inte igen honom, han hade vuxit ifrån dem. Tyni kunde inte fatta, att den store mannen var hennes egen Puttifnaskus, som hon vaggat till sömn och

sjungit sina visor för. Nej, hon kunde inte fatta det.

Som Puttifnaskus inte fick rum i fars och mors stuga, måste han lämna den och gå ut i den stora världen.

Däruppe i skyn hade man hviskat i hans öra, att han behöfdes här nere på jorden. Nu ville han gå ut och söka reda på den, som behöfde honom. Han tänkte efter, hvad han ville göra och hvad han dugde till. Han visste det genast. Han ville höja människornas blickar från jorden mot skyn, och han ville hejda den stora brådskan.

Så gick han från land till land och pekade uppåt och ropade: »Var stilla!» Men den store mannen förmådde inte med allt sitt tal hejda den stora brådskan eller höja en enda människas blick från gruset. Han förmådde blott draga den stora mängdens blickar till sig själf, men att få dem att se så långt, som han själf såg, det kunde han ej.

Efter många års vandring och mycket arbete nådde hans ord en arbetande kvinna. Hon lät hejda sig i sin giriga brådska och knäppte sina händer samman. Hennes blick höjde sig från jorden upp till de ljusa vidderna bortom skyn.

Då hviskade lifvets fé i den store mannens öra, att det var för hennes skull han behöfdes

på jorden, att nu hade hans lifsverk burit frukt, att en enda människas lycka är mer värd än ett helt lifs arbete.

Den store mannen var nu vorden gammal och trött, och tanken vände åter till barndomshemmet, till fars och mors stuga. Han hade under årens lopp krympt samman och blifvit mindre och mindre. I allt, som människorna gifvit honom, hade gömt sig en liten nyckel, som kom honom att minska och gjorde honom liten. Och när han nu i lifvets afton kom åter till hembygden, fick han rum i fars och mors stuga.

Den store mannen var vorden liten igen.

Men Zakari och Tyni hade nu lämnat sin stuga. En höstdag, vid tiden för svalornas flytning, hade de lyft sina vingar och ilat till ett annat land. Deras lifs sommar var slut.

Nu satt deras store son som en liten man i den stuga de byggt och tänkte på sin barndomstid, då hans mor måste binda honom fast med sitt förklädesband, att vindarna ej måtte få honom fatt och föra honom bort från henne.

Jag såg honom, där han satt på fädernas gård framför Zakaris och Tynis stuga inne bland björkarna och nära hafvet. Vid hans sida satt kvinnan, som behöfde honom. Lifvets bullrande brådska

hördes inte dit upp. Där hade man tid att knäppa sina händer samman.

Då jag nämnde om Zakari och Tyni, log den lille mannen.

»Vet du, hvarför den stora lyckan blef deras?» frågade han mig.

Nej, jag kunde ju inte veta det.

»Därför att de nöjde sig med att vara små,» svarade han mig.

Sedan, när jag i solnedgången sade honom farväl för att återvända till lifvets bullrande brådska, sade han:

»Vill du blifva en stor människa, måste du höja din blick mot skyn och ej binda din tanke vid jorden. Blott däruppe kan tanken växa, ty där äro synvidderna stora. Och öster om fjället, midt i Guds solbelysta natur, ligger ännu den underbara nyckeln, som gömmer på kroppens växtkraft. Ut och sök!»

Hur mickel räf kom att anses
för skogens starkaste djur.

BJÖRNEN, vargen och räffen råkades ofta i den stora skogen, där de hörde hemma. Ibland då de voro mätta och belåtna, kunde de slå sig ned och samspråka helt gemytligt i middagsljuset eller solnedgången på någon enslig plats. Mickel räf var förstås bara en liten stackare i bredd med nalle och gråben, och farbror måste han kalla dem, men han var så småinnerligt lustig och treflig, den lille mickel, och han hade så mycket att berätta om, tokroliga äfventyr att skratta åt och förunderligheter, som tanken aldrig kunde tänka sig klok på. Nog hade han ströfvat vida omkring, den sluge mickel, men skogen må veta, hvar han

fått allt ifrån. Nalle och gråben kunde då inte begripa det.

Ibland blefvo de arga på honom, och då fick mickel veta en sådan ynkrygg han var och hur litet han orkade. Månne han kunde taga dem i munnen sin och springa bort med dem, han, som de kunde göra med honom — hva? Det var inte värdt, att han skräflade längre. Nog visste de, att han inte hade styrka att mäta sig med dem.

Och mickel räf slokade sina öron, som om han inte alls hörde, hvad de sade, och drog den stora svansen intill sig och lade hufvudet på sned. Och han blef så liten den lille, att nalle och gråben måste vända sig om för att se, om han var kvar eller ej.

Men visst var han kvar.

Det var förunderligt, han kom just nu att tänka på ett äfventyr, som han varit med om endera natten. Ville de höra det? Visst ville de höra. Och så började mickel berätta, och nalle måste lägga ramarna på sin stora, ludna mage, så att den inte alldeles skulle gå sönder af skratt, och gråben låg utsträckt på marken och bara tjöt, så skrattade han. Men innan de slutat skratta, var mickel försvunnen. Med ett smil öfver sitt långa ansikte buktade han fram mellan buskar och snår. Nu var det inte förenadt med någon fara för lifvet

hans nästa gång de möttes i skogen. Han såg helt nöjd ut, men innanför hans rödbruna päls låg det där ordet ynkrygg gömdt i hans minne. Det var ett fult ord, ett dumt ord, ett öfverord. Han, mickel, hade just de krafter och det förstånd han behöfde här i världen, han behöfde inte nalles styrka för att kunna lefva sitt räflif. Det där ordet ynkrygg måste han gifva dem tillbaka endera dagen.

Så en afton just i solnedgången, då de voro som bäst hvilade och morgonfriska, råkades de, nalle, gråben och mickel räf, helt händelsevis på sina ströftåg och slog sig ned och samspråkade. Det var egentligen mickel, som förde ordet, och det var om människorna de talade. De talade ofta om människorna, de voro det märkvärdigaste de visste, de kunde aldrig bli riktigt kloka på dem, och deras värsta fiender voro de också. Hvarför människorna vilja åt djurens lif och hvad de skola med dem till, var för dem en gåta, som ingen af dem rätt kunde lösa. Mickel räf tydde förstås gåtan på tusende sätt, den ena dagen så och den andra så, men ingen trodde honom.

Nu sutto de tillsammans och talade om människorna igen. Mickel hade sett många sådana han och lurat på dem litet hvarstans.

»Det finns egentligen två slags människor,»

sade han, »ett slag, som har hår omkring munnen alldeles som vi, och ett slag, som inte har hår omkring munnen, och det är visst det finaste slaget. Men jag har sett, huru de göra för att bli fina människor. De ta ett hvasst ben och så skrapa de bort håret i ansiktet, så att de bli alldeles släta. Jag har ett sådant där ben i min lya. En kväll, när jag smög omkring utmed en dikesren, fick jag se en människa ligga och sofva i diket, och ur kläderna stack ett sådant där ben fram. Jag snöt det och kilade hem med det, så fort jag kunde. Det kan vara bra att ha, tänkte jag. Om människorna taga bort håret från sina ansikten för att inte likna oss, djur, så kunna vi också ta bort håret från våra ansikten för att likna dem.»

»Likna människorna,» brummade nalle, »säger du det?»

»Ja, för all del. Farbror skulle bli alldeles lik en människa, om jag bara fick raka af håret omkring nosen. Kom hem i morgon så skall jag göra folk utaf nalle, det skall inte alls bli någon konst.»

»Det skulle jag vilja vara med om,» sade nalle. »Du ljuger väl inte?»

»Å, bevars väl, hur kan farbror tro det? Jag kan våga svansen på att det är sant.»

»Jag vill också bli lik en människa,» inföll gråben. »Vill du inte hjälpa mig också, mickel?»

»Naturligtvis, naturligtvis, jag står gärna till tjänst. Men jag kan inte taga emot mer än en i sänder. Om farbror nalle kommer, när solstrålarna börja falla snedt, och farbror gråben, då solen nalkas skogen, så skall jag hålla mig hemma.»

»Det vare sagdt,» brummade nalle. »Jag kommer då först.»

»Och jag kommer sedan,» sade gråben.

Så skildes de åt.

Nästa dag, då solstrålarna började falla snedt, kom nalle luffande till mickels lya.

»Nå, mickel räf,» sade han, då mickel kom krypande ut ur sin håla, »kan du nu göra mig lik en människa, så skall jag veta att betala dig sedan.»

»För all del, farbror, för all del,» sade mickel, »inte skola vi tala om någon betalning. Det är en väntjänst jag gör, bara en väntjänst. Se här är benet, som jag knep af de sluga människorna. Men hvad ha de också i diket att göra. Kunna de inte begripa, att dikena äro till för djuren. Nu ha vi emellertid vapnet i våra tassar, och hädanefter skall det inte bli så lätt att se skillnad mellan en människa och ett djur.»

Nalle och mickel beskådade noga den långa knifven, som de trodde vara ett ben.

»Nå, börja nu!» sade nalle, som var otålig

och så snart som möjligt ville bli lik en människa.

»Genast,» svarade mickel. »Om farbror är så god och sätter sig på bakbenen, som människorna brukar göra, så skall jag genast börja.»

Nalle lydde, och mickel ställde sig på baktassarna framför honom med knifven i den ena framtassen.

»Tvil!»

Han spottade nalle midt i ansiktet.

»Buh! Hvad gör du?» brummade nalle.

»Jag gör, som människorna brukar göra, det hör till saken,» sade mickel. »Tvil!»

Hvad det smakade för mickel att få spotta nalle midt i ansiktet!

Så började han rakningen. Han strök med knifven omkring nosen på nalle fram och tillbaka. Så gick han ett par steg ifrån honom, lade hufvudet litet på sned och beskådade nalle.

»Precis som en människa! Aldeles som en människa! Nästan mer än en människa! Farbror måste gå ned till sjön och spegla sig, när farbror blir färdig.»

Så fortsatte han med rakningen, gnodde med knifven hit och dit omkring nosen på nalle och spottade honom midt i ansiktet. Nalle satt stilla och såg mäktigt högtidlig ut. Mickel var mycket

språksam och angenäm medan rakningen försiggick. Han talade om människorna.

»Det är förunderligt med det där mänskliga,» sade han. »Männe det sitter i magen på dem eller i hufvudet, eller kanske det sitter i köttet. Farbror, som ätit upp en hel människa, tvi! kände nog, hvar det mänskliga satt. Tvi!»

»Jag är inte så säker,» svarade nalle, »men inte fanns det i magen.»

»Fanns det i hufvudet då?»

»Ja, snarare i hufvudet då. Det innehöll så litet och var så magert och så torrt.»

»Jaså. Kunde jag inte tro, att det inte är så mycket bevändt med mänskligheten. Tvi! Om farbror ville sätta upp nosen litet, jag måste taga bort håret här under hakan också. Tvi! — Så, just så, det är bra.»

Och i ett huj stötte mickel knifven i nalles strupe. Det svartnade för nalles ögon, han visste inte rätt, hur det var, men så signade han ner på marken. Mickel kastade knifven ifrån sig, böjde sig ned öfver nalle och skrek i hans öra:

»Ynkrygg — var det så, du? Jag kunde rädda mitt räflif för dig, nalle, men du kunde inte rädda ditt nallelif för mig. Hvem är ynkryggen af oss — hva?»

Det var de sista ord nalle hörde i sitt lif. Om en stund låg han död vid mickels fötter.

»Tro, att man kunde göra människa af dig! Å, jag måste skratta!»

Och mickel skrattade, så att hela ansiktet såg ut som en mun blott.

Men det var inte tid att stå och skratta längre. Solen närmade sig trädtopparna, och då skulle gråben komma. Han fick inte ana, hvad som händt. Nalle måste grävas ned, och sedan skulle det bli gråbens tur att få veta, hvem af dem rättast borde kallas ynkrygg.

Han började gräfvä omkring nalles kropp, djupare och djupare. Jorden kom undan, och kroppen sjönk. Så lade han granris öfver alltsammans, så att ingenting skulle synas. Knifven gjorde han ren på en lingontufva. Ja, nu var allt i ordning. Men för att gråben inte skulle kunna lukta sig till nalles öde, tog mickel knifven och gick inåt skogen till för att möta gråben. Jo, se där kom han.

»Goddag, goddag, farbror! Jag tog mig just en tripp inåt skogen för att se, om nalle skulle komma tillbaka ifrån sjön snart. Han har gått dit för att spegla sig.»

»Jaså. Hur ser han ut? Är han lik en människa?» frågade gråben.

»Lik en människa,» repeterade mickel. »Jag kan hålla vad om både päls och svans, att maken till människa har man då aldrig sett. Själva solen stannade en stund af bara förvåning, då hon fick se honom. Och nu står han väl där nere vid sjön och förälskar sig i sin egen bild, förmodar jag.»

»Skynda dig, mickel, och hjälp också mig! Det skall bli skönt att få se ut som folk en gång, då man har sett ut som en varg i hela sitt lif.»

»Instämmer, instämmer,» sade mickel.

Och så gick det med gråben, som det gått med nalle. Han fick sitta på två fötter och mickel spottade honom midt i ansiktet och sade, att det skulle så vara. Och när det passade, stötte mickel knifven i hans strupe. Och så fick han veta, innan han dog, hvem det egentligen var af dem, som borde heta ynkrygg.

Det var en stor dag i mickels lif.

Å, du store skog! Nu hade han mat för lång tid, och befriat sig från smälek och hån hade han också. Nu gällde det blott att få hem gråben till lyan sin. Gräfva ner honom, där han låg, vågade han ej. Det fanns många hungriga magar och fint väderkorn i skogen. Han kunde bli bestulen.

Att bära honom var ej att tänka på och inte heller att dra honom. Ofrivilligt kom han att

tänka på, hur vargen skulle ha gjort, om han varit i hans belägenhet. Han skulle naturligtvis ha tagit sig själf i munnen och sprungit hem med sig. Som han nu inte kunde göra det, tröstade han sig med att det är inte på styrkan det hänger här i lifvet utan på sättet.

»Det finns många sätt för all ting här i världen, och jag känner nog mitt,» sade han.

Så tog han skinnet af gråben. Det skulle nog komma honom till pass, tänkte han. En varg-skinnspäls kan vara bra att ha. Och så bet han sönder kroppen i fyra stycken och sprang hem med ett stycke i sänder. På samma sätt gjorde han med nalles kropp. När han så gjort i ordning allt åt sig, tog han sig ett godt mål på björnstek.

»Du är just inte någon ynkrygg, hvad köttet beträffar, farbror nalle,» sade han och högg sina tänder in i den tjocka björnsteken. — — —

Det var på våren detta hände, och mickel hade nu goda dagar en tid bortåt.

Så kom midsommar, skogens allra fagraste tid. Då är det däjeligt i de stora salarna. Då måste man för en stund lägga bort all fruktan, all oro, alla bekymmer, all sorg, all fiendskap och bara jubla öfver hvad som är. — Då ha skogens alla djur kalas i den ljusa, varma midsommarnatten.

Det var en brokig samling, må du tro, den ena inte den andra lik, alltifrån den stolta älgen med sin granna hornkrona ned till den lilla skogs-råttan i sin silfvergrå klädning. Alla hade kommit, alla voro där — utom en enda förstås, han, skogarnas enstöring, som inte tål någon lefvande varsel i sin närhet och som dag ut och dag in sitter ensam utanför sitt bo och runkar på sitt hufvud och grubblar öfver någon underlig gåta. Ingen hade hviskat i hans öra, att han borde lägga bort allt grubbel och komma med nu, att det var midsommar i skogen, ty de visste det alla, visste, att han skulle inte komma, att han kan inte lägga bort sitt lifs gåta, förrän den är löst. Alla gå förbi honom, smyga tyst på lätta fötter för att inte störa honom — alla utom mickel. Han tycker, att gräflingen har funderat länge nog, och så stiger han fram ur busken, sätter sig bredvid honom, lägger hufvudet på sned och försöker se djupsinnig ut, menande på, att han hjälper gräflingen att grubbla, så att den där underliga gåtan måtte bli löst snart. Då stiger den lille enstöringen upp, vänder sig om och går långt bort, djupt inåt skogen och vänder sedan aldrig åter till den plats, där mickel suttit.

Intet djur har någonsin sett gräflingen med på en midsommarnattsfest.

Just när solen gick ned, började festen. Från alla håll och kanter kommo de, i vänlighet och glädje hälsande hvarandra. Den stora fridsstunden i midsommarnatten hade begynt.

Men mickel räf hade inte kommit ännu. Kunde man förstå det? Han, som alltid höll sig framme. Det ville inte bli någon riktig fart med glädjen, därför att mickel inte var där. Ty det voro de då ense om, att mickel räf, om han också var litet småförtretlig ibland, så var han dock skogens lustigaste djur.

Men där var en liten främmande björn, som ingen kände igen. Man undrade, hvem han var, och han brummade så olikt alla andra nallar, att man trodde, att han var från någon främmande skog. Han gick omkring och lyssnade på hvad som sades om mickel och sporde själf ett och annat om honom.

Då klöf en liten skata näbb helt hastigt och frågade, hvarifrån han var. Alla tystnade för att höra nalles svar. Men nalle svarade ej, han bara bugade sig för skatan, och medan han bugade sig, föll skinnet plötsligt af honom, och där stod mickel räf på björnhuden, bugande till höger och vänster. Då bröt jublet löst och skrattet kom i gång, det höll aldrig på att sluta. Först då mullvaden förklarade, att han från första ögonblicket känt igen

mickel, fastän han var utklädd, kunde man hålla sig för skratt.

Men nu ville man veta, hvar mickel fått björnhuden ifrån.

Å, det hade varit en lätt sak. Han hade dödat en nalle, och sedan han tagit lifvet af honom, hade han tagit pälsen. Det var hela historien.

Men hur kunde mickel ta lifvet af en björn? Björnen är ju den starkaste i skogen.

»Å, det tror han bara.» Mickel log.

»Tror,» brummade en stor, gammal björnhanne, som tyckte, att en snödrifva var god nog till hem och bädd i den långa, bistra vinternatten.

Mickel låtsade ej höra nalles brum och log alltjämt. Men nalle hade mål i mun och kunde säga om det där ordet.

»Tror,» brummade han. »Det lär allt vara mer än tro, min käre mickel.»

»Brottas,» skrattade skatan, »brottas, så få vi se, hvem som är starkast!»

Man klappade i tassarna, man tjöt och man skrek: brottas, brottas!

Mickel blef litet het om öronen, men det var nog bara af oväsendet, trodde han själf. Han äskade ljud, och ljud fick han. Det blef så tyst i den stora skaran, att man kunde höra ett barr falla till marken.

»Vänner,» sade mickel med nosen högt i vädret, »man har utmanat mig att bryta en lans med nalle om hvem som är starkast af oss två. Jag är redo därtill. Men som det kommer att aflöpa med men för den ena parten,» — han sneglade litet åt sidan, där nalle stod — »och som den stora midsommarfesten pågår nu och inte får störas, inbjuder jag härmed hela sällskapet till min lya i morgon, när solen gått ned. Då må en tvekamp mellan nalle och mig afgöra, hvem som är skogens starkaste djur.»

Dånande bravorop ledsagade detta tal, och nalle satte sig på bakbenen och skrattade, så att hela näsan blef full af rynkor. Maken till skräflare hade han då aldrig hört. Det hade blifvit litet svalare omkring mickels öron, ty han hade vunnit tid, och den, som vinner tid, vinner lif, tänkte mickel.

Glädjen och festen vidtog sedan i yrande fröjd. Det var lifvet man fröjdades öfver, de stora djuren och de små, att man hade det i behåll, att man lefde den stund, som var, och kunde njuta af midsommarens hela härlighet.

Å, hvad lifvet var skönt!

När solen gick upp, sade man hvarandra farväl och skildes. Hvar och en gick hem till sitt bo. Mickel luffade långsamt hän ibland buskar

och snår till sin lya. Han lade sig framför ingången till sitt bo, sträckte framtassarna ifrån sig och lät det spetsiga hufvudet sjunka ned på dem. Nu var öfverläggningens stund kommen, nu gällde det att finna på ett sätt att besegra nalle och få hela skogens djurvärld att hylla sig såsom den starkaste. Han låg vänd emot solen och såg på, hur det gula klotet höjde sig öfver skogen. Det kom en underlig, bäfvande känsla smygande genom hans kropp. Han kom att tänka på hur det kunde vara nästa gång det gula klotet steg upp öfver skogen. Skulle han vara slagen då och utkastad, hånad af skogens alla djur? Ett ögonblick tyckte han sig känna nalles starka ram öfver sina skuldror, tryckande honom till marken så att benen i hans kropp knastrade. Om han skulle fly? Hän till en annan skog, till ett annat land. Nej, då var det bättre att stanna, att bli slagen. Hans räfära måste räddas så mycket som möjligt. Hvad man än skulle säga om honom, ingen skulle kunna kalla honom feg. Han hade haft mod att utmana nalle, han skulle också ha mod att möta honom, skulle han också bli slagen. — Nej, han skulle inte bli slagen. Han skulle lura nalle. Han hade ju lurat en nalle förut, han måtte väl kunna lura en till. Bara han fick tag på rätta sättet, ty — han kom åter till sin grundprincip — det är

inte styrkan, som afgör här i världen, det är sättet, sättet.

När solen hade befriat sig från skogen och den blanka skifvan stod klar ofvanför trädtopparna, hade han funnit ut ett sätt att lura nalle.

Han reste sig upp och drog munnen litet åt sidan till ett leende. Så sträckte han på sig och begaf sig sedan i väg bort åt gångstigen till. Han låg länge i dikena här och där och lurade på något. Vid middagstiden fann han, hvad han sökte. På dikesrenen låg en människa, och ur kläderna stack något brunt upp, just ett sådant kärl, i hvilket människan brukade förvara det där underliga vattnet, som tog styrkan ur hennes kropp och lade henne i diket bredvid djuren. Mickel smög sig närmare. Det var ingen fin människa såg han, det var så många hår omkring munnen. Hans räftanke kunde ju också begripa, att en fin människa ej drack det där vattnet. — Han tog ett par steg och så ett par till, och i nästa sekund omslöt hans stora mun det bruna kärlet. Så bar det i väg i svindlande fart genom diken, öfver fält, tvärs öfver vägen, inåt skogen och hän mot lyan. Där stannade han och såg på sitt fynd. Å, det var rätt mycket vatten i kärlet, han behöfde nog inte mer.

Men nu måste han hvila litet, och så måste

han hafva sig en bit mat också. Han gräfdde upp ett stycke vargkött, det sista som fanns kvar af det stora förrådet, och medan han förtärde det, kom han att tänka på, att om det vore någon rättvisa här i världen, så borde han nu vara så stark som både en björn och en varg tillsammans, eftersom han förtärt båda. Men det var inte att tänka på någon rättvisa, han hade aldrig kommit den på spåren. Människorna hade säkert stängt in den någonstans, där ingen kunde komma åt den.

Han kröp in i sin lya och lade sig att sofva. När solen började gömma sig bakom skogen, vaknade han. Stunden närmade sig. Han började städa litet omkring lyan, kastade bort benkotor och vingar och fjädrar, som lågo strödda öfverallt. Mer än ett af de djur, han väntade, var nog släkt med de där benkotorerna och fjädrarna och vingarna, och han ville inte väcka ondt blod.

Den sista solstrålen lekte öfver trädtopparna, gled undan och försvann. Nu blef det lif och rörelse utanför mickels lya. Från alla håll och kanter kommo nu skogens djur, kvittrande, snackande, kacklande, vrålände, tjutande. Mickel låg i sin lya och såg på dem med det ena ögat genom granriset. Sist af alla kom nalle. Det var hundingen, hvad han såg stor ut. Mickel tyckte

nästan, att han vuxit sedan i går. När nalle hunnit fram till lyan, steg mickel ut, bugande till höger och vänster. Tusende olika stämmor besvarade hans hälsning. Mickel såg sig omkring, upp mot träden, där fåglarna sutto, och ned mot marken, där de andra tagit plats.

»Vänner!» sade han. »Icke af fiendskap har jag utmanat nalle till tvekamp utan för att borttaga den orätta föreställningen hos er, att jag är mindre stark än han. Som bevis på att vi äro vänner, skola vi före brottningen dricka af samma vatten.»

Han räckte nalle en näfverskål, fylld med vatten, och tog själf en likadan, äfvenledes fylld. Det vatten, som fanns i hans skål, hade han tagit ur källan i skogen, men det, som fanns i nalles skål, hade han stulit af människorna. Nalle tog skålen. Han drog upp näsan i fina veck och lukade. Det var en lukt, som frestade till att dricka, och i ett andetag var skålen tömd.

Nu skulle brottningen börja. Men mickel hade litet att ordna ännu. Mer plats måste göras. Älgen skulle mäta ut afståndet. En älgglängd borde vara mellan nalle och mickel, när de skulle drabba samman. Och så skulle kråkan gifva tecken, när kampen skulle börja. Tredje gången hon sade krax, skulle de drabba samman. Det började gå

rundt för nalles ögon, han begrep knappast, hvad de sade. Afståndet blef uppmätt. Det var tyst rundt omkring. Krax! kom det från tallens topp. — Krax! — Krax!

Innan nalle visste ordet af, dansade mickels tass öfver hans öra med en sådan fart, att han ramlade öfver ända.

Men nu bröt jublet löst. Bravo! skallade det genom skogen. Mickel bugade till höger och vänster, och hans illpariga ögon strålade. Nalle kraflade sig på fötter igen. Han hade inte riktigt reda på sig, men det hade han dock klart för sig, att han borde skämmas, och så luffade han sin väg.

»Se på nalle!» skrattade skatan. »Se, så han slinker! Han kan ju inte gå en gång.»

Och nalle slank undan, och mickel blef buren på gullstol och hedrad såsom skogens starkaste djur.

I lång tid gick sedan mickel och gällde för att vara mer, än han var. Djuren voro höfliga och artiga emot honom, och han fick alltid vara i fred. Men så blef han öfvermodig och började skryta och skräfta en smula, och då blef han en dag slagen till marken af en gammal varghanne, och under vargens klor fick han bekänna, att han lurat alla skogens djur. Då togo de honom i

upptuktelse. Och nu veta de alla, hvad mickel går för, och ingen håller honom för mer, än han är: den slugaste och den lustigaste af dem alla i skogen.

Trollets ring.

JUST där skogen började, bodde Per och Greta i en liten stuga hos far och mor. Stugan var mycket, mycket liten, och den var trasig nästan öfverallt, men det tyckte Per och Greta bara var lustigt. Om sommaren tittade solen in genom springorna och lyste och glittrade därinne, som om allt varit förgylldt. Men om vintern var det förstås inte så lustigt. Då kom kölden in genom de stora springorna, och Per och Greta tyckte inte om kölden. Den nöp dem i kinderna och i öronen och fingrarna, så att de blefvo alldeles blåa däraf, och in genom hålen på deras skor trängde den och skrämde deras små fötter, så att de voro alldeles stela af förskräckelse. Per

och Greta måste krypa tätt tillsammans framför spisen och söka hjälp hos elden, ty dit tordes kölden inte tränga. Elden var deras vän. Han hjälpte dem. Han värmdde de blåfrusna kinderna och de stela små händerna, som kölden farit så illa med. Och om Per och Greta satte sina fötter på spiskanten, så tog elden genast bort den stela förskräckelsen från dem, så att de blefvo lugna och goda och varma i sina trasiga skor.

På golfvet i spisvrån låg en stor rishög. Per och Greta hade burit in den i stugan, innan mörkret kom. Af den stora skogen utanför stugan hade de fått det härliga riset. Öfverallt hade träden kastat ned litet af sina rikedomar, fina, vajande grenar af sina praktfulla kronor, och hviskat till dem: Tag, tag! Det kan bli till en munter brasa och till värme i stugan, när mörkret kommer och den stora kölden är här. Och Per och Greta gingo omkring i skogen under de varma sommardagarna och samlade ihop ris till vintern. De tyckte om träden. Per sade, att träden voro snälla, eftersom de skänkte bort sina vackra grenar, och Greta tyckte, att de borde tacka träden för riset. Och så neg hon och såg upp till de höga träden, och de nickade så vänligt åt henne och förstodo, hvad hon menade.

Eftersom Per och Greta voro tacksamma,

gåfvo träden dem mer och mer, och därhemma vid stuggafveln byggde Per och Greta i sommar-dagarna ett risberg, som var högre än stugan själf. Det var bra att ha, tänkte Per och Greta. De visste, att när kölden kom, stannade den kvar så länge, så länge, som om den aldrig ville försvinna, och att man behöfde mycket ris, för att kunna värna sig för den. I de långa, mörka vinterkvällarna kröpo de upp på spiskanten och kastade riskvistar på elden. Och elden var så munter och glad, och riset fröjdade sig åt att det fick värma ett par små människobarn, och så kastade det eldflagor långt inåt rummet bara för att Per och Greta skulle få något att skratta åt. De torra riskvistarna ville så gärna höra Per och Greta skratta, och därför gjorde sig riset så lustigt det kunde.

Men det var inte bara riset, som tyckte om att höra Per och Greta skratta. Far, som låg sjuk i sin säng nära spismuren, så sjuk i sina ben, att han inte kunde gå, den stygga kölden hade gjort honom sådan, han ville också höra de små skratta och tyckte om att se, huru de sprungo efter de yra eldflagorna för att fånga dem. Och mor, som aldrig skrattade, tyckte om att höra Per och Greta skratta, därför att hon inte själf kunde det.

6. — *Då lampan är tänd.*

Men det vänliga riset från skogen dugde också till något annat än att värma och fröjda. Mor tog en del af det, sådana kvistar, som burit löf och inte barr, och så band hon dem samman till kvastar att sopa med. De finaste, de mjukaste fingo Per och Greta skala bort barken ifrån, så att de blefvo hvita som snö, och så band mor samman de hvita kvistarna till vispar. Mor lärde också Per att göra kvastar och Greta att göra vispar, och det var riktigt lustigt. Och en kväll hade Per bundit ihop några kvistar till en docka åt Greta.

Å, en sådan vacker docka! Hon hade hufvud och armar, alldeles som en riktig docka. Per hade skalat kvistarna, så att hennes klädning var vit, ty Greta tyckte, att det var så vackert att ha vit klädning, alldeles som sipporna i skogen. Och så hade han tagit den bruna barken och trädöt över kvistarna på kjolen, alldeles som bruna band, så att dockan fick bård på sin klädning. Per och Greta hade sett, att de små flickorna i staden hade så. Den lilla dockan fick heta Sofia, alldeles som drottningen. Hon fick sitta med framför elden om kvällarna, och när brasan var som lustigast och som mest ostyrig, kunde den kasta eldflagor midt i ansiktet på lilla Sofia.

Men då sade Greta till brasan, att den fick

inte kasta gnistor på lilla Sofia, då kunde den stora drottning Sofia bli ond. Ty Greta lekte att den riktiga drottningen, hon, som hängde på väggen i stugan och som såg så god och fin ut, var mor till lilla Sofia, och att lilla Sofia var hos Per och Greta endast för att hälsa på, men snart skulle resa hem igen till sin vackra mamma i det stora slottet i Stockholm. Lilla Sofia var en prinsessa, och då kunde brasan väl förstå, menade Greta, att det inte gick an att spraka på henne. Men fastän Greta var riktigt allvarsam, då hon sade det, och fastän stora drottning Sofia däruppe på väggen rynkade litet på det ena ögonbrynet, och fastän den lilla risdockan var en prinsessa, skrattade det därinne i brasan, och — ett tu tre — kom en ny eldflaga dansande på den lilla prinsessan.

Då måste Per skratta, och när Per skrattade, skrattade också Greta, och när Greta skrattade, skrattade också far, och när far skrattade, så skrattade också mor, och när mor, som inte kunde skratta, skrattade, då måste också lilla Sofia skratta, och drottningen rynkade inte längre på sitt ögonbryn, och det var riktigt muntert i stugan.

Ibland, då far var mer sjuk än vanligt, så sjuk, att mor inte kunde gå ifrån honom, fingo

Per och Greta gå in till staden med kvastarna och visparna för att sälja dem och sedan för penningarna köpa litet på apoteket åt far att smörja sin värkande kropp med.

Kanske har du mött på gatan de två små barnen med kvastarna och visparna. De se så undrande och bedjande på dig. Nästa gång du möter dem, vill du ju köpa en kvast eller en visp! Och så vill du nog också säga någonting riktigt vänligt till dem, därför att de äro ett par små barn. Kanske du också har någonting, hvad som helst, som du kunde gifva dem. Ser du, Greta har inga andra leksaker än den där dockan af ris, och Per har en liten piska, det är alltsammans. Du har kanske mer än en leksak? Den, som har många leksaker, måste vara mycket, mycket vänlig mot den, som endast har en.

En gång hände någonting riktigt underbart, då Per och Greta voro inne i staden för att sälja sina kvastar och vispar.

De hade stått på det stora torget en lång, lång stund, men ingen köpte något af dem, alla människor gingo förbi.

»När inte människorna vilja komma till oss, måste vi gå till dem,» sade Per.

Och så tog Per kvastarna och Greta visparna,

och de gingo från hus till hus och bjödo ut dem. Det var då, som det märkvärdiga hände.

De hade gått uppför en fin trappa och kommo in i ett fint kök. Där stod en liten flicka i ljus klädning och med en bård af bruna band på sin kjol. Det var det vackraste Per hade sett, och därför satte han bruna band på kjolen på Gretas docka.

Kokerskan höll på att baka plättar, och den lilla flickan hade fått sex plättar på en tallrik. Hon måste gå sin väg, sade kokerskan, hon fick inte stanna längre i köket, och hon fick inte flera plättar före middagen. Den lilla flickan var lydig och tog sin tallrik för att gå. Nere vid dörren stodo Per och Greta. De sågo på den fina flickan och på plättarna. Det luktade så godt, och de hade aldrig i sitt lif smakat plättar. Den lilla flickan stannade och såg på de två barnen. Hon kände, fastän ingen sade henne det, att Per och Greta också tyckte om plättar. Och så satte hon sig midt på köksgolfvet och sade: »Kom hit, så skola vi dela plättarna.»

Per och Greta satte sig bredvid henne på golfvet, och så delade de plättarna. De fingo två hvar. Å, något så godt hade Per och Greta aldrig ätit förr! Den snälla flickans mamma köpte sedan både en kvast och en visp af dem. Och när det

började skymma på, kunde Per och Greta skynda hem till stugan med medikamenter åt far.

Aldrig glömde de den lilla flickan, och inte heller glömde de de läckra plättarna.

Men så hände en annan gång någonting, som var ändå märkvärdigare än händelsen med flickan, som delade sina plättar med dem.

En afton kom en gammal, gammal gubbe in i stugan och bad att få hvila litet och stanna där öfver natten. Han kom från ett annat land, och han hade gått från land till land, alltsedan han var ett litet barn och sökt efter en ring. Men så var det heller ingen vanlig ring han sökte. Det var något så underbart med den ringen, och den kunde inte gifvas bort eller säljas eller köpas, den måste eröfras, och om den, som ägde den, önskade något, medan han höll ringen i sin hand, fick han det genast. Hans far hade eröfrat den för länge, länge sedan i världen. Men så hade den försvunnit på ett så underbart sätt, att man trodde, att den blifvit borttrollad. Han hade nu sökt i alla länder och hos alla möjliga troll för att finna den gyllene ringen, i hvilken lyckan låg gömd, och tusende gånger hade han hållit på att förlora sitt lif för den ringens skull, men han hade ändå inte upphört att söka. Nu trodde han, att han kommit den på spåren. Där inne i skogen, långt

borta, skulle det finnas ett berg, och i det berget bodde ett troll, hade man sagt honom. Och en natt hade någon i drömmen hviskat till honom, att hos det trollet fanns den underbara ringen. Men han var gammal nu och trött, han måste hvila så ofta. »I morgon vill jag gå dit, men då måsten I låta mig hvila i eder stuga,» sade han.

Den gamle, trötte främlingen fick hvila i stugan.

Det var i vårens tid, och ute i skogen växte tusende sippor. Per och Greta sprungo ut och plockade så många de förmådde bära, och så gjorde de en bädd på stugans golf af bara sippor, hvita och blå, och den gamle lade sig på den fagra bädden och somnade. Han måtte ha sofvit godt på blombädden, ty han vaknade aldrig mer. Nästa morgon var han död. Per och Greta gräto, för att den gamle inte vaknade och för att han inte återfick sin ring.

Men på natten efter den dag, då man bäddade ned den gamle i jorden, drömde Per, att främlingen kom till honom, lade en blomma på hans täcke och hviskade: »Du skall finna den underbara lyckoringen, men först måste du till trollet».

När Per vaknade, var det ännu natt, men det var ljust, ty våren var långt framskriden. Han tyckte sig alltjämt höra den gamles stämman, som

sade: du skall finna den underbara ringen, och inom honom stormade det och ropade: skynda dig, skynda dig!

Han steg upp ur sin bädd, satte kläderna på sig och smög sig ut ur stugan.

Tänk, om han kunde finna den underbara ringen! Då skulle far få så många flaskor medicin, att hans kropp aldrig skulle behöfva värka mer, och mor skulle få en ko att mjölka, och Greta skulle få en riktig docka. Han måste springa, då han tänkte därpå, skynda, så att far snart kunde bli frisk och mor få en ko och Greta en docka.

Solen gick upp och lyste öfver skogen, och Per blef glad, då han fick se solen. Det var roligt att springa i skogen, då solen sken in genom träden. Högre och högre steg den. Snart stod den rakt öfver hans hufvud, och så började den sänka sig mot trädtopparna igen. Om en stund var solen försvunnen. Det blef så dystert i skogen, då solen försvann. Per blef nästan rädd. Han hade sprungit en hel dag, och ändå såg han inte något berg ännu.

»Det måste ännu vara långt dit,» tänkte han.

Han var trött, och han var hungrig. Skogen hade ingen mat att gifva honom, den hade inte hunnit få någon i ordning ännu. Jo, se, där var en tufva full med lingon sedan förra sommaren.

Det var vänligt af skogen. Per åt sig mätt med de röda, saftiga bären. När han var mätt, såg han sig omkring. Skogen måste bli hans hem öfver natten, han förstod, att han måste stanna där. Han kom att tänka på vargarna. Om han skulle klättra upp i ett träd, så kunde inte vargarna nå honom, om de kommo. Men så kom han att tänka på att han kunde slå ned sig, när han somnade, ty Per brukade aldrig ligga riktigt stilla, när han sof. Om han drömde, att han sprang, så sprang han också i sängen, och drömde han, att han skrattade, så skrattade han också, så att både far och mor måste vakna däraf. Nej, det var nog inte klokt att sätta sig däruppe i trädet och sofva. Då var det nog bättre att göra sig en liten stuga af ris och gömma sig därinne. När han läst sin aftonbön, skulle nog Gud hålla vakt utanför risstugan, så att ingen varg hittade in. Han drog ihop ris åt sig, och så började han bygga, så godt han kunde. Så kröp han in under rishögen och lade sig. Han läste sin bön, och så tänkte han på far och mor och Greta, och då kom det en tår fram, ty han var endast nio år, och han hade aldrig förr varit ensam i skogen någon natt. Men han hann inte gråta mer än en tår, ty han somnade.

Han sof ända till solen gick upp. En sol-

stråle tittade in genom riset och väckte honom. Då kröp han fram ur sin risstuga och såg sig omkring. Först kände han sig litet ängslig och rädd, därför att han var ensam, och det var så långt till far och mor, men så kom han ihåg, att han var på väg till trollet för att eröfra den underbara ringen, som kunde göra far frisk och gifva mor en ko och Greta en docka, och då fick han mod och blef glad. Han drack ur en källa, åt några lingon och fortsatte färden. Långa stycken sprang han, men när han inte orkade springa, gick han. När solen började sänka sig mot skogen igen, fick han syn på ett berg. Det var ett underligt berg. Det var så grått, att Per aldrig sett någonting så grått, och inte ett enda träd växte på det. Inte heller funnos där några buskar och blommor. Allt var endast grått.

Per blef rädd för det grå berget, så rädd, att han gömde sig bakom en enbuske. Han förstod, att trollet bodde därinne i berget, och han undrade, hur han skulle komma in i trollets boning och få tag på ringen.

Medan han undrade däröfver, fick han se, att berget började röra sig, vagga hit och dit, och slutligen gjorde det helt om. Det, som förut varit ned, kom nu upp, och där var en stor dörr,

en oerhördt stor dörr, som öppnade sig, och ett troll steg ut.

Per kröp in i enbusken, och det fina enriset gömde honom. Han hade aldrig sett något troll förr, och han skälfde af förskräckelse. Det var så fult, att Per aldrig sett något så fult. Han visste inte, att trollen äro de enda fula varelser på jorden, därför att Gud inte skapat dem. Då det onda i världen tar form och får lif, blir det ett troll.

Å, så det såg ut!

Kroppen var inte så stor, men hufvudet var större än hela kroppen.

Trollens hufvud måste vara stora, så att alla onda tankar kunna få rum.

Och händerna voro också stora, så stora, att hvarje finger var längre än hela kroppen.

Trollens händer äro alltid stora, på det att de må kunna utföra allt det onda de tänka.

Och så hade trollet en lång svans, som rörde upp all smuts och all orenhet, där det gick fram.

Per såg, att det afskyvärda trollet aflägsnade sig inåt skogen till, och den stora dörren till berget stod öppen.

Skulle han våga stiga dit in? Han bäfvade vid tanken på att trollet kunde komma åter, innan

han hunnit ut, och berget göra helt om, och han vore instängd med trollet.

Å, så rysande kallt det kändes efter ryggraden! Han ville skynda hem igen till far och mor och Greta, där intet troll fanns. Men då kunde inte far få bli frisk, och mor skulle inte få någon ko och Greta ingen docka. Nej, han måste våga det för fars och mors och Gretas skull.

Han lyssnade. Det var tyst öfverallt. Trollet syntes inte till. Så steg han upp ur enbusken och skyndade fram till berget. Han tittade in genom dörren, innan han vågade stiga därin. Då såg han en stor, underlig sal, där alla möbler voro af sten och sutto fast i berget, och allting var upp- och nedvändt. Ingen var därinne, och Per smög sig in. Längst borta i salen såg han en dörr, och där innanför var ett annat rum. Det var trollets sängkammare. Där stod en stor säng af sten, men den var upp- och nedvänd som allt annat. Per undrade, hvar ringen kunde vara. Han började undersöka väggarna, om där kunde vara något skåp.

Då skallade ett skratt genom berget. Det var ett fult skratt; det var ingen själ bakom skrattet. Per blef förskräckt. Han tordes inte springa ut, ty då kunde han möta trollet, och så gömde han

sig under en stol. Då kände han, att berget började röra sig, det gjorde helt om och stannade med en väldig skräll. När allt var stilla och Per såg sig om, satt han på stolen i stället för under den, och han förstod, att han var instängd i berget med trollet. Han kröp ned af stolen och gömde sig under den, och han var så tyst, att han andades knappast en gång. Därute i salen skrattade trollet alltjämt, såsom endast troll kunna skratta. Det är ett hemskt ljud, det fulaste på jorden, och människans skratt tystnar inför det.

Per kände sedan genom hela sitt lif, att han borde fly den, inför hvilken hans skratt tystnade, men smyga sig nära, nära intill den, som lockade skrattet fram.

I hvarje ögonblick fruktade Per, att trollet skulle komma in till honom och få se honom, där han satt under stolen. Men det dröjde en god stund, innan trollet kom in i sin sängkammare. Från salen trängde en bred strimma af ljus in, eljes var det mörkt därinne.

Då föll plötsligt en skugga öfver ljusstrimman, och trollet stod i dörren. Per såg, hur trollet tog upp en ring ur sin ficka och sade ett enda ord: ljus! Och hela rummet blef upplyst. Ljus brunno öfverallt. I höga, gyllene stakar stodo de på alla bord. Trollet lade ringen på ett bord vid

sängen och vände sig om. Då fingo de grönskiftande trollögonen syn på det lilla människobarnet under stolen. Å, så de skiftande ögonen vidgade sig!

Trollet tog ett par steg mot stolen, hvarunder Per satt, slungade sin långa svans därunder och sopade fram Per. När trollets svans rörde vid lille Per, blef hans hjärta så förskräckt, att han trodde han skulle dö. Det hjälpte inte att ropa på far och mor, de kunde inte höra honom, men Gud kunde det. Och så läste han: »Gud, som hafver barnen kär, se till mig, som liten är!»

Och det gjorde Gud.

När Per nämnde Gud, sjönk trollet samman midt på golvet. Det grinade emot honom, och ögonen lågade, som om eld brunnit där innaför, och det sträckte sina långa fingrar emot honom och sopade oupphörligt med sin långa, starka svans efter honom för att få honom till sig, men det lyckades inte. Trollet kunde inte nå honom.

Då blef Per modig. Han sprang fram till bordet, tog ringen och skyndade ut i salen.

»O, att berget vore öppet!» tänkte han.

Då skakade hela berget, gjorde helt om, och den stora dörren slogs upp. Per skyndade ut. Å, så han sprang! Aldrig i sitt lif hade han sprungit så. Det var nästan mörkt i skogen, men

han fruktade inte längre för mörkret eller för skogen. Guds fria, härliga natur är inte farlig. Per visste det nu. Endast det onda trollet bör man frukta och fly här i världen.

När Per sprungit en god stund, måste han stanna, ty hans hjärta klappade så häftigt. Han vände sig om, men han såg ej det fula, grå berget, där trollet bodde och inga blommor växte. Då tordes han hvila. Han satte sig på en tufva och såg på den underbara ringen. Han var törstig, och i tanken önskade han sig litet vatten.

Se, då stod ett glas med det härligaste vatten framför honom i skogen. Han drack, och han blef så glad, och så knäppte han samman sina händer och sade: »Tack, Gud!»

Nu var ju allt så lätt. Han önskade sig en liten stuga för natten, och då stod en liten stuga framför honom. Dörren stod öppen, och han gick in. Det var mörkt därinne, men Per hade ringen i sin hand och sade, som trollet hade sagt: ljus! Och det blef ljus i stugan. Nu stängde Per dörren och kände sig så glad och så trygg. Han önskade sig en säng att sofva uti, och så stod där en säng med den skönaste bädd. O! Men så ville han ha mat också, ty han var mycket hungrig. Han hade knappast tänkt ordet plättar, förrän det stod ett fat på bordet med de härligaste plättar

och socker och sylt också. Och så åt Per sig riktigt mätt. Han hade aldrig varit så mätt förr. Där hemma i stugan var det fattigt, där var det alltid litet mat, och de voro fyra att dela det lilla, som fanns. Men hädanefter skulle aldrig Greta behöfva hungra och inte heller far och mor.

Nu skulle han lägga sig, men först önskade han sig ett glas mjölk, och när han fått det och druckit ur mjölken, lade han sig. Han gömde ringen i sin lilla säng under hufvudkudden, läste sin bön och somnade.

När han vaknade, trodde han, att det var en dröm alltsammans. Men när han såg sig omkring och såg ljusen, som brunno ännu, och stugan, förstod han, att det var sant.

Å, han måste skynda sig hem!

Han steg upp ur sin sköna bädd och tog reda på den snälla ringen. Någon mat måste han hafva, innan han begaf sig i väg, och så önskade han sig plättar igen. Han kunde inte tänka på någon annan mat, det var det härligaste han visste. Och han fick plättar och åt, och så skyndade han i väg. Han var så glad, och stegen voro så lätta, och det gick så fort, så fort.

Mot kvällen till fick han syn på kullen, där Greta och han brukade plocka blommor, och litet längre bort låg stugan, fars och mors stuga.

Aldrig förr hade Per sett, att stugan var så vacker. Han såg inte ens hålen och de stora springorna, där solen tittade in om sommaren och kölden om vintern. Allt var endast vackert och skönt.

Men det sköna fanns i Pers ögon och inte i stugan, men det förstod inte Per.

Han rusade mot hemmet, och han slet upp dörren så häftigt, som om själfva vinden kommit och ville in.

Å, så förskräckta de blefvo, både far och mor och Greta, men så glada, då de fingo se, att det var Per. De hade undrat, hvart han tagit vägen, och de hade sökt efter honom öfverallt. Greta hade sprungit omkring i skogen och ropat Pers namn och gråtit, och hon hade varit så rädd, att han aldrig mer skulle komma hem igen, ty Per var en god bror.

»Hvar har du varit?» frågade mor och torkade svetten från hans panna.

»Hos trollet och hämtat den underbara ringen,» svarade Per. »Och nu kan far bli frisk igen och mor kan få en ko och Greta en riktig docka.»

Men mor var så glad öfver att Per kommit till rätta, att hon inte alls brydde sig om ringen. Först när Per tog upp den ur sin ficka och önskade en stor flaska medicin, som kunde göra

far riktigt frisk, och det genast stod en sådan flaska på bordet, blef hon förvånad och såg på den glänsande, underbara ringen. Så smorde hon gubbens värkande kropp med den nya medicinen, och strax upphörde alla plågor, och han kunde stiga upp ur sin säng, alldeles frisk. Gubben var så glad, att han tyckte, att han behöfde ingenting mer nu.

Men Per tyckte, att de behöfde så mycket. Mor hade ju önskat sig en ko. Det måste hon ha. Strax stod en röd- och hvitrosig ko utanför stugan och tittade in genom fönstret med sina stora ögon, och mor måste genast springa ut och mjölka henne.

Medan mor mjölkade kon, önskade Per en docka åt Greta. Å, du kan inte tro, en sådan vacker docka hon fick! Och så önskade han tio fat, fyllda med mjölk, bara för att mor skulle bli förvånad, då hon kom in, och mat, bordet fullt, plättar förstås och sylt och socker.

Och när mor kom in, blef hon så förvånad, att hon glömde att hälla mjölken ur krukan.

Och de satte sig att äta, och de voro så glada, och nu kunde mor skratta. Hon hade inte skrattat riktigt på många år.

När de ätit, sprang Per ut, och därute, bredvid stugan, önskade Per en ny och god, hel och

varm liten stuga åt far och mor och Greta och sig och allt, som de kunde behöfva därinne. Och far fick en häst, och mor fick en ko till och höns och grisar också.

Och nu blef det en god tid för det fattiga folket, och Greta behöfde inte frysa mer.

Den gamla, trasiga stugan ville Per och Greta ha till lekstuga, och det fingo de. Den vackra drottningens porträtt fick hänga kvar på väggen, och risdockan är ännu kvar och får vara med, fastän Greta fått en riktig docka.

Men mor tyckte, att Per borde önska sig själf något. Och då önskade han sig en fölunge. Då stod en glänsande brun liten fölunge framför honom, och han hade hvita fötter och en hvit stjärna i pannan, och det blef Pers egen häst.

Och så hade de allt, hvad de behöfde, och voro mycket lyckliga. Mor hade sagt till Per, att om han önskade mer, än de behöfde, kunde lyckan fly sin kos.

Men en dag tog Per med sig ringen till skogen, ty Greta ville, att han skulle önska blommor åt henne. Och då sprungo fram sådana härliga blommor, blåa som Gretas ögon och gula som hennes hår och hvita som hennes små händer. Och Per och Greta blefvo så förtjusta i blommorna, att de glömde ringen, och så tappade

Per den. Ty det man inte har sina tankar på förlorar man lätt.

Per och Greta ha sökt öfverallt, och far och mor ha hjälpt dem och andra också, men ingen har funnit den sällsamma ringen. Kanske du kan finna den. Den ligger inne i skogen, någonstans bland blommorna.

Pierr och Hurr.

DE voro tomtar, och i den skogsbygd, som nu kallas Finnskogen, bodde de. Men då kallades skogen inte så, då hade den ett annat namn, men det namnet har man genom tiderna glömt, ty det var så länge sedan, må du tro, att det är inte nog med tusende år, du måste följa mig ändå längre tillbaka i tiden.

Pierr och Hurr hette de, och de voro gamla, mycket gamla, ett par riktiga gubbar, det såg man nog på deras skägg, ty det var hvitt som våra vintrars snö. Men de voro små, som alla tomtar äro, mindre än pojkarna i goss-skolans första klass. De voro inte bröder, men de tillhörde samma släkte, och det var förunderligt, hvad de liknade

hvarandra, precis som ett par bär, så lika hvarandra voro de. Den enda skillnaden var, att Pierrs näsa sänkte sig nedåt — så här { och Hurrs sträckte sig uppåt — så här }

De hade hvar sin liten jacka, och jackorna voro grå, och på hufvudet hade de hvar sin tomtemössa, röda som domherrens bröst och i form af en sockertopp. De hade gjort sina mössor höga för att de skulle se stora ut.

Ser du, hvarenda liten tomte önskar, att han vore stor. Han drömmer därom, och han längtar därefter och önskar, att han hade växtkraft i sin kropp som människornas barn, så att han en gång kunde bli så stor, som de blifva.

En afton vid den tid, då lingonen äro mogna, sutto Pierr och Hurr på hvar sin tufva i skogen och språkade. De talade om jägaren, som de sett draga förbi, i vild fart förföljande villebrådet. Hurr tyckte, att jägaren var mäkta stor. Han hade aldrig sett någon så stor förr.

Pierr stödde sin skäggiga haka i handen och såg drömmande upp mot trätopparna.

Ja, visst var jägaren stor, men han, Pierr, hade allt sett dem, som voro större ändå. För resten, hvad gjorde det, om man var stor eller liten? Han hade fått en tanke i sitt hufvud, sade

han, den hade länge bott därinne och den hade gifvit honom mycket att tänka på. Det där att vara stor till kroppen var nog bra, men om de gärningar man gjorde voro stora, så betydde det vida mer. En stor gärning sträcker sig längre, än den största människa kan nå, tyckte han, och inte bero ens gärningar af om man är stor eller liten till sin kropp. Han, Pierr, hade gjort mycket stort under sin tid, det trodde han, att ingen tomte kunde bestrida. Han hade värnat om tomtarnas rättigheter och afvändt olyckor både från tomtar och människobarn. Ingen tomte hade, honom veterligt, någonsin gjort mer, än han hade gjort, och därför vore det inte ur vägen, om han hädanefter finge heta den store.

»Åhå, se så,» sade Hurr och bredde ut sitt långa, hvita skägg, »det kunna vi alltid bli två om, min käre Pierr! Ur min långa tid kan också plockas fram åtskilligt inte smått och godt utan stort och godt. Hurr den store skulle allt låta lika bra som Pierr den store.»

De små gubbarna kommo så i gräl om hvem som gjort mest under sitt lif och hvem utaf dem, som borde få heta den store.

Pierr räknade sina storverk på fingrarna, och han kom ända till nio. Hurr räknade också upp, hvad han hade gjort, och han påstod, att det var

så mycket, så att det var oräkneligt, han kunde inte alls få rum med det på sina fingrar.

Det var fagert i kvällen. Skogen stod stilla rundt omkring, ty vinden hade somnat, och lingonen hängde blodröda på sina tufvor. Men Pierr och Hurr kunde inte se det för sina stora gärningars skull.

»Låtom oss inte gräla längre om detta!» sade slutligen Hurr. »Det kunde taga all vår tid och mer därtill att orda härom, och saken kunde inte hinna bli utredd ändå. Låtom oss hellre göra hvar sin gärning, den af oss, som förmår göra mest, borde få heta den store.»

»Låt gå,» sade Pierr. »Hur lång tid skola vi anslå?»

»Stora gärningar behöfva tid, låtom oss säga ett år,» svarade Hurr.

»Rätt så — och hvad som sker stort, sker tyst,» blef Pierrs svar. »På det att jag ej måtte bli störd, går jag norr om de långa Almebergen, du kan stanna söder därom. Om ett år den här dagen och den här stunden mötas vi då här.»

»Det vare sagdt,» svarade Hurr. »Himmel och jord äro vittne till vårt aftal.»

De två gubbarna skakade hand med hvarandra. De voro goda vänner, och båda tyckte om ett stilla samspråk i skymningsstund. Hvarje

dag brukade de gå tillsammans och utbyta sina tankar. Det var något i deras hjärtan, som drog dem till hvarandra. Och nu skulle de skiljas. Det kändes helt underligt i deras tomtehjärtan, när de tänkte på att de inte skulle se hvarandra på ett helt år.

Pierr vandrade norrut. Ett stycke norr om Almebergen satte han sig. Han satt och snodde sitt långa, hvita skägg om sina fingrar, undrande, hvad han skulle göra. Han ville göra något så stort, att ingen tomte någonsin gjort maken, och så skulle han få heta den store.

»Hvad är det, som är stort i världen?» tänkte han. »Ja, inte blott stort utan störst. Berg är det största, det högsta. Ingenting är högre än ett berg. Om jag skulle bygga ett sådant? Men högt måste det vara, högre än Almebergen. Jag vill gå ändå längre norrut, så att inte Hurr kan se mitt verk.»

Och så gick han längre bort, rakt i norr. Där utsåg han en plats för sitt berg, en plats, där det fanns godt om sten, och så började han att bygga. Det var ett tungt arbete att rulla samman de stora stenblocken, och det blef tyngre dag efter dag. Det gällde att få den ena stenen på den andra, högre och högre upp. Han arbetade natt och dag, och han lade in hela sin kraft i sitt

arbete. Svett och möda kostade det honom, men när han såg på sitt arbete, log han ett belåtet leende. Ja, det var då visst och sant, att han förtjänade att heta den store. Ingen tomte hade någonsin i tidernas längd åstadkommit ett sådant storverk.

Han gick och undrade, hvad Hurr kunde vara sysselsatt med, söder om fjället. Å, det måste vara småsaker mot det han gjorde. Hurr skulle allt bli förvånad, då han fick se det höga berget, och han liksom de andra skulle lyfta på sina hättor för honom och kalla honom Pierr den store.

1,159 meter högt hade han byggt sitt berg, men då var all hans kraft slut och tiden också, han måste till och med skynda för att kunna vara på mötesplatsen på bestämd tid. Han hade drömt om att få sitt berg 1,200 meter högt, men han kom inte längre än till 1,159.

Han stod nedanför sitt stora verk och orkade knappast höja sitt hufvud upp för att se på det, så trött var han. Ett år hade det tagit af hans lif och all hans kraft därtill. Men äran måste vara värd det, tänkte han.

Samtidigt med att Pierr slutade sitt stora verk, slutade också Hurr sitt.

Då han skilts från Pierr, hade han satt sig på en tufva, och i nattens stillhet sökte han påminna

sig, om han någon gång i sitt lif stått inför något, som ingifvit honom känslor af storhet. Då kom han ihåg hafvet. Han hade en gång stått vid hafvet och sett ut öfver den blå vidden, som flöt samman med himmelen, och då hade han känt sig stå inför något så stort, att han tyckte sig vara som ett sandkorn på dess strand. — Om han skulle gräfva en sjö? Å, det skulle vara något till stort, det! Där lågo framför honom stora marker, öde och obebodda, dem skulle han gräfva ut, och där skulle bli en sjö, stor och djup, och himmelen skulle spegla sig däri.

Han började gräfva. Det fordrades kraft i foten för att trycka spaden ned i jorden, och det fordrades kraft i armen för att kunna lyfta den upp. Oerhörtd tungt blef det, och det blef tyngre dag efter dag. Ju djupare han kom, desto längre väg hade han att klättra uppför med sin spade, fylld med jord. 5,600 kvadratkilometers yta gräfdes han ut och 80 meter djupt därtill. Han drömde om att gifva hela sin sjö detta djup, men endast på en plats kom han så djupt ned. En dag, då han kom uppklätrande med sin tunga spade, stodo smultronen röda, och då förstod han, att han måste skynda. I nordväst var ett stycke land, som han inte hann gräfva ut. Genom de långa tiderna ända till vår har det landet stått kvar, och

som ett jättefinger pekar det ut öfver det stora djupet.

Nu måste Hurr tänka på att få ett tillflöde till sin sjö. Från en fjällsjö långt borta i nordväst gräfdde han en kanal, 480 kilometer lång. Och när så vägen för tillflödet var färdig, måste han tänka på ett aflopp. Då gällde det att gräfva sig fram till hafvet. Det var inte ett stenkast blott, må du tro, det var en väg på 90 kilometer.

Nu hade han att vandra förbi hela sitt verk upp till fjällsjöarna, hvilkas glittrande, blå vatten skulle fylla de hålor han gräft.

Han bröt upp fördämningen, och vattnet rusade in. Det ryckte loss jord från sidorna och gjorde vägen bred för sig. Som en praktfull älf nådde det den stora grafven, som Hurr gräft, fyllde den till sina bräddar, och det, som inte fick rum, gled genom den andra kanalen hän mot hafvet.

Hurr stod på stranden af sin sjö. Den lille mannen nästan bäfvade af stolthet och glädje öfver sitt stora verk. Pierr skulle bli förvånad, och alla tomtar skulle nu kalla honom den store.

Men lingonen började rodna, han måste skynda till mötesplatsen.

Skynda? Men han hade ingen kraft att skynda med. Han måste släpa sig fram. All

hans kraft var nedlagd i hans verk. Han skulle ha velat lägga sig ned på stranden af sin sjö och sofva genom många år, så trött var han, men Pierr satt i Finnskogen och väntade på honom, och därför måste han skynda. En ensam tanke gled gång på gång genom hans trötta hufvud, medan han vandrade framåt: var namnet den store värdt så mycket som ett år af en tomtes lif?

Då Hurr kom till mötesplatsen i skogen, satt Pierr där på en tufva. Han hade nyss kommit. Det var på dagen och stunden ett år, sedan de skildes åt. De räckte hvarandra sina trötta händer, och de kände knappast igen hvarandra, så hade det enda året förändrat dem.

»Nå,» sade Hurr och slog sig ned på en tufva midt emot Pierr, »hvad har du gjort? Hvad det än är, måste det vara en småsak, jämfördt med mitt verk, ty det har tagit all min kraft.»

»Yfs inte!» sade Pierr. »Jag vill fråga dig: Har du sett någonting, som är större än ett berg? Jag har byggt ett sådant. Vet du, hvad det vill säga att hopa sten på sten 1,159 meter högt upp i luften? Då du och jag äro borta, och tomtarnas släkte ej mera finns, skall mitt verk stå kvar.»

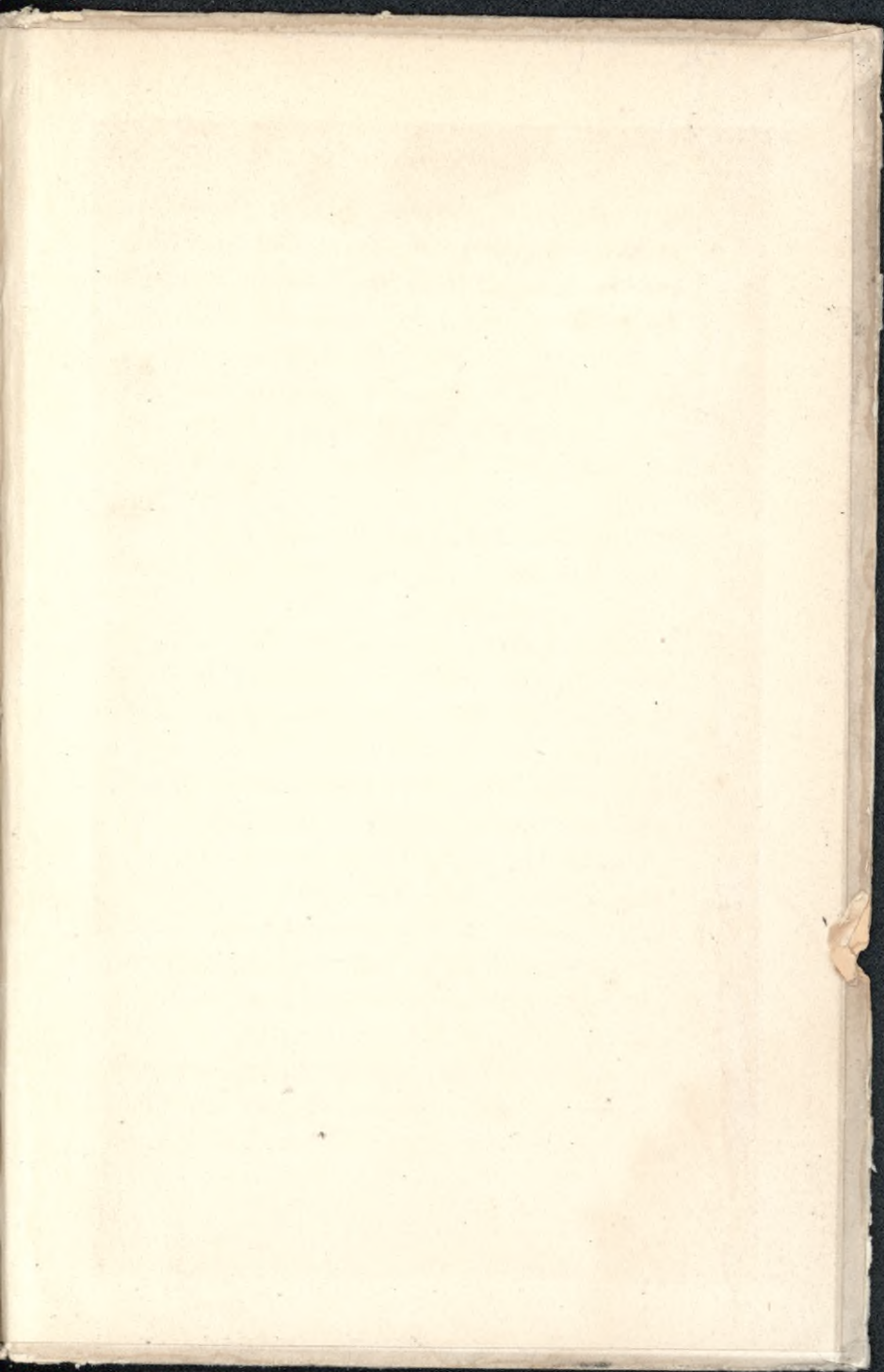
»Hm,» sade Hurr. »Ditt höga berg kommer allt till korta inför det jag gjort. Vet du, hvad

lefver därnere på djupet af sitt verk. Om du nu en stilla afton ror ut på Vänern, skall du få höra, hur det suckar djupt under din båt: »Yfs aldrig! Yfs aldrig!»

(Ensex. 1991-09-16)

Albert Bonniers förlag.

Nya Barnböcker,

Julen 1900.

Sommarsjö och Vintersnö. Ny samling sagor af
TOINI TOPELIUS. Med illustrationer af
Acke Andersson och *Lydia Skottsberg*. Inb. i
färgtryckt omslag 2: 75.

Ute blåser sommarvind, göken gal i högan lind.
Vaggvisa. Akvareller af OTTILIA ADELBORG.
Musik af ALICE TEGNÉR. Inb. 3 kr.

Stalltomtens sagor af L. E. BJÖRKMANN. Om-
slagsteckning af *G. Stoopendaal*. 1: 50.

Märta Båge och Erik Rynning och hvad som
händé dem i Vermland af HUGO FALK. Med
illustrationer af *G. Stoopendaal*. Inb. 2: 75.

De unga boerna och deras äfventyr i Transvaal
af MAYNE REID. Med 25 illustrationer. 1: 50.

Fattigfolk för en vecka. Berättelse af MARY E.
MANN. Inb. 2 kronor.

Snöflingan. Barnens Jultidning 1900. Elfte år-
gången. Med stora färgtryck, goda bidrag
och PRISTÄFLING. 60 öre.